

EKONOMICKÉ DOPADY

DOMÁCÍHO NÁSILÍ V ČR

Mgr. Kamil Kunc a kolektiv

Jitka Poláková, Bc. Soňa Hradecká, Eva Hurychová,
Mgr. Adriena Budinová, Mgr. Marie Klusáčková

září 2012

EKONOMICKÉ DOPADY DOMÁCÍHO NÁSILÍ V ČR

Mgr. Kamil Kunc a kolektiv

Jitka Poláková, Bc. Soňa Hradecká, Eva Hurychová,

Mgr. Adriena Budinová, Mgr. Marie Klusáčková

OBSAH

Poděkování	4
Úvodní slovo	5
Úvod	7
Přínosy a cíle studie	7
1. Domácí násilí	9
1.1 Domácí násilí jako sociálně patologický jev	9
1.2 Pojmové vymezení domácího násilí	9
1.3 Vývoj a situace domácího násilí v ČR	10
1.4 Dosavadní průzkumy domácího násilí v ČR	12
2. Studie k ekonomickým dopadům domácího násilí ve světě	13
2.1 Rakousko	13
2.2 Velká Británie	14
3. Hlavní zjištění studie v ČR	15
3.1 Výše ekonomických dopadů domácího násilí	15
3.2 Náklady dle poměrů v rezortech	15
4. Metody a zdroje využité ve studii	17
5. Průzkum o výskytu domácího násilí	21
5.1 Definice typických jevů domácího násilí	22
5.2 Rozsah domácího násilí	22
5.3 Analýza dle naposledy prožitého domácího násilí	23
5.4 Policie a soudy jako špička ledovce	26
5.5 Zdravotní následky domácího násilí	26
5.6 Vysoká tolerance k domácímu násilí	28
5.7 Finanční kompenzace emocionální újmy	32
5.8 Vysoké povědomí o výskytu domácího násilí	32
5.9 Malá dostupnost péče a nedostatečnost prevence	32
6. Ekonomické dopady domácího násilí v ČR	37
6.1 Sociální služby	39
6.2 Policie, státní zastupitelství a soudy	40
6.2.1 Policie	40
6.2.2 Státní zastupitelství	43
6.2.3 Soudy v trestním řízení	44
6.2.4 Soudy v civilním řízení	46
6.2.5 Přestupková řízení	52
7. Práce a zaměstnání	55
7.1 Podpora v nezaměstnanosti	55
7.2 Nemocenské dávky	56
8. Zdravotnictví	59
8.1 Emocionální újma	61
9. Závěr	63
Summary	65
Literatura	70
Odkazy	71

Poděkování

Studie vznikla díky finanční podpoře americké nadace Vital Voices Global Partnership, společnosti Avon Cosmetics, spol. s r. o., a také díky úsilí, znalostem a informacím odborníků a odbornic z níže uvedeného seznamu, kterým velmi děkujeme. Vážíme si toho, že nám věnovali kus volného času, aby pomohli naší nemalé snaze zpracovat tuto studii:

Mgr. Miloslav Boudník, Okresní soud Příbram

Kpt. Bc. Jindřiška Cestrová, Krajské ředitelství policie Středočeského kraje

Mgr. Barbora Holušová, Ministerstvo vnitra ČR

Mgr. Kamila Horká, Obvodní soud Praha 9

Bc. Elena Kotasová, Ministerstvo spravedlnosti

PhDr. Milada Martinková, CSc., Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Mgr. Simona Pikálková, Ph.D., FF UK v Praze, Katedra sociologie

Mgr. Jan Potměšil, Ministerstvo vnitra ČR

PhDr. Radek Suda, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

MUDr. Iva Truellová, Ministerstvo zdravotnictví ČR

Mgr. Marie Saša Lienau, zakladatelka proFem, o.p.s.

Úvodní slovo

JITKA POLÁKOVÁ, ŘEDITELKA PROFEM, O. P. S.

Dovolujeme si předložit veřejnosti studii s názvem „Kolik stojí Českou republiku domácí násilí“. Výskyt tohoto závažného společenského problému má kromě mnoha jiných negativ i obsáhlé dopady na státní finance. Vyjma objektivně vyčíslitelných nákladů na potírání domácího násilí a pomoc obětem domácího násilí je sem nutné také zahrnout trvalá poškození psychického a fyzického zdraví obětí, která se projevují ještě dlouho po ukončení násilí a která jdou jen velmi těžko vyčíslit. V naší studii jsme je nazvaly „Cena za lidské emoce“ a na jejím zpracování se podílely přímo ženy – oběti domácího násilí. Studie klade důraz na větší prevenci a ochranu obětí, minimalizaci státních finančních nákladů a frekventovanější diskusi s jasnými výstupy o komplexnosti řešení problematiky domácího násilí.

Cílem studie je podpořit záměr vlády ČR, která si v Národním akčním plánu prevence domácího násilí na léta 2011–2014, mimo jiné, stanovila úkol vyhotovit analýzu k ekonomickým dopadům domácího násilí. Až dosud však nebyla zpracována. Domácí násilí je nedílnou součástí problematiky násilí na ženách dle deklarace v mezinárodní Úmluvě Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Úmluva CETS č. 210 přijatá výborem ministrů členských států Rady Evropy 7. dubna 2011 v Istanbulu), včetně stále přetrvávajícího genderového podmínění uvedeného problému. Plné znění této deklarace je bez výhrad akceptováno všemi neziskovými organizacemi, které jsou sdružené v koalici Women Against Violence in Europe (WAVE). Tuto deklaraci také zcela akceptuje naše organizace, která je v koalici rovněž členkou.

1

20

5

Úvod

PŘÍNOSY A CÍLE STUDIE

Předložená studie je v České republice dalším průzkumem problematiky domácího násilí. Přináší relevantní odhad jeho ekonomických nákladů, které se prolínají z různých oblastí a odrážejí do celé společnosti. Závažné následky domácího násilí (dále jen DN) předkládá z jiné než dosud známé perspektivy. Je i zásadním příspěvkem k plnění Národního akčního plánu prevence DN na léta 2010–2014, kde jsou analýzy a studie v oblasti této problematiky jednou z priorit. Národní akční plán byl vypracován Výborem pro prevenci domácího násilí při Radě vlády pro rovné příležitosti žen a mužů a schválen vládou České republiky. Je v něm konstatováno, že absence koncepčního řešení DN má negativní ekonomické dopady na celou společnost, což se projevuje zvýšenými náklady v řadě rezortů.

Záměrem studie je ukázat za pomoci ekonomických nákladů, o jak závažný problém se jedná a jak velké množství finančních prostředků odčerpává z veřejných rozpočtů.

Prezentace DN právě skrze jeho ekonomické důsledky by měla přispět k zařazení řešení tohoto společensky negativního jevu mezi úkoly s vyšší prioritou. Předložená studie prostřednictvím veškerých informací o dopadech DN může podpořit tvorbu politik a přijímání rozhodnutí založených na relevantních informacích a analýzách. Soupisem všech následků a dostupných položek u tak závažného celospolečenského problému souběžně nabádá k větší aktivizaci pro konkrétní řešení, a nikoli pouze k reflexím.

Studie vychází z faktu, že osoby ohrožené DN jsou v naprosté většině ženy, a proto jsme k výpočtu použili data týkající se žen – obětí DN. Data z výzkumů kriminality či data intervenčních center či azylových domů pro oběti DN ukazují, že 90–95 % osob, které vyhledají pomoc v případech DN, tvoří ženy. Jestliže je zde pro snadnější výpočet k DN přihlíženo jako k násilí na ženách, znamená to jen daný faktor k vypracování studie, nikoli opomíjení mužských obětí. Odhady

nákladů vycházejí převážně z veřejně dostupných dat za rok 2010 a popisují stav, který odpovídá roku 2010.

Znalost výše nákladů spojených s DN přispívá k porozumění významu všech aktivit, jakými jsou prevence, osvěta či pomoc obětem. Návrhy koncepce řešení DN potřebují být založeny na statistických a relevantních informacích, které tato pilotní studie přináší.

1. Domácí násilí

1.1 DOMÁCÍ NÁSILÍ JAKO SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝ JEV

Předložená studie chce v pohledu na DN zdůraznit, že tento jev nevyvratitelně patří do sociální patologie společnosti. Ještě nedávno v České republice (dále jen ČR) chyběla legislativa, která by upravovala trestnost DN. Pro DN neexistuje celosvětově jednotná definice. Je to způsobeno komplexností problému, jenž je nahlížen z mnoha různých perspektiv. Odlišnosti vyplývají z různorodých celospolečenských vnímání, z kulturních rozdílností, etnických tradic a hodnot. Náš platný právní řád rovněž neobsahuje definici DN, byť se tento pojem v některých předpisech vyskytuje. Definice lze u nás najít jen v odborných člancích a publikacích organizací, které se tomuto problému věnují.

Mezinárodní konsenzus se u DN zásadně neliší, zejména v jeho formách a cyklu. Lze krátce zmínit, že v prvním cyklu začne stupňování neshod a tenze, druhý cyklus znamená samotný násilnický akt, v třetím bývají omluvy i částečný klid. Záhy poté ale násilí znovu eskaluje, údobí tenze však již bývá kratší a k samotnému agresivnímu aktu vede mnohem rychlejší cesta.

1.2 POJMOVÉ VYMEZENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Jak již bylo uvedeno, v současné době neexistuje jednotný pohled nebo definice DN. Vždy záleží na celospolečenském vnímání, proto lze najít některé odlišnosti.¹

Vymezení pojmu DN v širším slova smyslu se objevilo v Doporučení Rady Evropy č. R(85)4 o násilí v rodině z roku 1985²: „Násilné chování v rodině

¹ Např. Rakousko na problematiku domácího násilí (DN) nahlíží jako na násilí na ženách, neboť na straně postižených je přes 95 % osob ženského pohlaví a na straně pachatelů násilí je přes 98 % osob mužského pohlaví. Při své politice boje proti tomuto porušování lidských práv aktivně spolupracuje s neziskovými organizacemi, zahrnuje jejich zkušenosti do své práce a podporuje je jak finančně, tak společensky. Na rozdíl od Rakouska se Česká republika příklání (obdobně jako téměř všechny státy bývalé východní Evropy) k definici DN neutrálně, směřuje skupiny osob postižených DN do jedné skupiny a výsledky aktivního boje proti DN jsou pak z části rozpačité a nefunkční (např. zjišťování DN v partnerských vztazích v rodině je naprosto rozdílné od zjišťování DN na seniorech v rodinách) a podpora pomáhajícího a od počátku působícího neziskového sektoru v této oblasti je závislá na každoročním žádání o dotace s nejistým výsledkem. Pravidelně financována jsou pouze intervenční centra.

² Doporučení č. R(85)4 o násilí v rodině [online]. Rada Evropy, 1985 [cit. 26. 8. 2012]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/victims/recR_85_4e.pdf.

zahrnuje jakýkoliv čin nebo opomenutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozuje rozvoj jeho osobnosti.“

Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, se přiklání také k širší definici a charakterizuje DN jako *opakované násilné jednání nebo vyhrožování takovým jednáním, v jehož důsledku dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, nebo hrozí, že k němu dojde, a toto jednání se odehrává mezi osobami v rodinném nebo obdobném vztahu, které spolu žijí v bytě nebo domě.*³

Domácí násilí v užším smyslu, neboli intimní (partnerské) násilí, je „jakékoli ohrožující chování, násilí nebo zneužití psychické, fyzické, sexuální, ekonomické nebo emocionální mezi dospělými osobami, které jsou nebo někdy v minulosti byly intimními partnery nebo členy rodiny, a to bez ohledu na pohlaví“⁴.

Obecná definice DN zahrnuje všechny formy násilí kteréhokoliv člena domácnosti vůči jinému členovi domácnosti (tedy partnerské i mezigenerační násilí). Předkládaná studie zahrnuje pouze násilí na ženách. Studie vychází z následující definice DN: „K domácímu násilí dochází na základě zneužívání moci a kontroly jednou osobou (nejčastěji mužem) nad jinou osobou (obvykle ženou) v kontextu intimního vztahu. Násilí může nabývat mnoha podob, fyzické násilí, psychické násilí a citové vydírání, ekonomickou kontrolu a izolaci oběti, případně omezování jejího pohybu.“⁵

1.3 VÝVOJ A SITUACE DOMÁČÍHO NÁSILÍ V ČR

Ještě na přelomu tisíciletí patřila ČR k těm několika evropským zemím, kde výklad pojmu DN prakticky neexistoval. Přitom jeho problematika dosahovala rozměrů i s tragickými důsledky, včetně vražd, suicidálních tendencí, trvalého poškození zdraví, duševních traumat, disociačních a konverzních poruch. Prožitě utrpení se netýká jen žen, ale i dětí, u DN často bývá jejich manipulace, je sem také někdy možné přiřadit syndrom CAN (Child Abused and Neglect),

což je syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Nelze zde vynechat strádání a duševní bolest seniorů, kteří od svých nejbližších zažívají stejné násilí. Dlouhodobé strádání vede k mnoha somatickým onemocněním, psychickým potížím, posttraumatickým stresovým poruchám a mnoha jiným poškozením zdraví, čehož si především začali všimnout odborníci/-ice z řad neziskových organizací. Proto se tyto organizace veřejně hlásily ke slovu a postupně se sdružovaly v koalicích.⁶

Ve společnosti byl dlouhodobě přetrvávající trend situaci DN spíše jen bagatelizovat nebo přehlížet, z čehož v minulosti vznikala i nízká mediální odezva. Pracovníci/-ice v pomáhajících profesích se v této oblasti také začali postupně vzdělávat, avšak pro řešení DN stále chyběla legislativní opora. Případy DN nebyly až do okamžiku, než došlo ke spáchání přestupku nebo trestného činu, vůbec řešeny.⁷ Do té doby poskytovaly pomoc a podporu obětem DN pouze neziskové organizace. Z iniciativy těchto organizací také započala spolupráce s vládními institucemi, z nichž vzešla tvorba politik na ochranu před DN.⁸ Prvním počinem byla novela trestního zákona, zákonem č. 91/2004 Sb., kterou byl poprvé inkorporován do českého právního řádu trestný čin týkající se DN – § 2 15a TZ – „Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“.

V roce 2006 byl schválen zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, s účinností od 1. 1. 2007.⁹ Přijetím tohoto zákona se ČR zařadila mezi státy Evropské unie, jež mají ve svém právním řádu upravenou ochranu osob, které jsou DN přímo ohroženy.

V rámci Výboru pro prevenci DN¹⁰ byla navázána pravidelná spolupráce neziskového a státního sektoru, aby mohly být současné priority ohledně DN společně formulovány. Patří do nich konkrétní cíle, např. Národní akční plán prevence DN na léta 2010–2014 (dále jen NAP DN). Jedním ze stěžejních cílů

6 Např. Koordinační kruh prevence domácího násilí (1995), Koalice organizací proti domácímu násilí KOORDONA (2004), <http://www.koordona.cz>.

7 V důsledku absence skutkové podstaty trestného činu týkající se domácího násilí podle praxe příslušné represivní složky státu konaly až tehdy, kdy bylo oběti ublíženo natolik, že šlo o trestný čin, např. závažné ublížení na zdraví, popřípadě vraždu.

8 Z iniciativy a aktivit proFem, o. p. s., vznikla za koordinace MV ČR série diskusních seminářů s odbornou veřejností, z nichž pak vzešla konkrétní opatření pro postup v oblasti domácího násilí; z iniciativy Bílého kruhu bezpečí byla založena politicky obsazená Aliance proti domácímu násilí s výsledkem prvních návrhů změn v zákonodárství.

9 Zákonem č. 135/2006 Sb., byly novelizovány zejména zákony č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

10 Výbor funguje od 1. 1. 2008 jako stálý poradní orgán Rady vlády České republiky pro rovné příležitosti žen a mužů.

3 Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

4 Voňková, J., Huňková, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, s. 15.

5 Vargová, B., Vavroňová, M. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci*. Praha: ROSA, 2008, s. 5.

NAP DN je i komplexní analýza ekonomických dopadů DN, neboť právě díky ní je možné identifikovat a zdůraznit celou závažnost DN. Analýzy ekonomických dopadů a nákladů DN provedené v zemích Evropské unie (Velká Británie, Rakousko, Německo) poukazují na skutečnost, že neřešené či nedostatečně řešené DN způsobuje významné ekonomické náklady. Bylo by možné je snížit osvětou, lepší ochranou a celkovým předcházením.

1.4 DOSAVADNÍ PRŮZKUMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ V ČR

První empirické terénní šetření, zjišťující poznání a zkušenosti, bylo zrealizováno Institutem pro kriminologii a sociální prevenci v roce 1991. Dále proběhlo zkoumání v rámci šetření Bezpečnostní rizika 1999, realizované agenturou Universitas, které zahrnovalo anketu na vzorku 900 respondentů/-ek.

Podle Špatenkové (2004) je v ČR dle výzkumů /STEM, 2001/ vystaveno domácímu násilí asi 16 % populace nad 16 let. V 84 % rodin, kde k domácímu násilí dochází, žijí děti a v 69 % těchto rodin se násilí odehrává před dětmi. Oběťmi jsou převážně ženy (92–98 %), 2–5 % muži. Mezi seniory nad 65 let je domácímu násilí vystaveno asi 3–5 % této věkové kategorie.¹¹

V roce 2003 se ČR zapojila do Mezinárodního výzkumu násilí na ženách, jenž srovnával poznatky o násilí na ženách ve více než 20 zemích světa. Šetření ukázalo, že 38 % žen zažilo během svého života některou z forem násilí ze strany partnera (současného nebo bývalého, manžela nebo přítele). Výzkum reflektoval incidenci i frekvenci ataků fyzického i sexuálního násilí na ženách v partnerských vztazích i mimo ně, subjektivní vnímání a hodnocení násilných útoků očima obětí.¹²

11 Sochůrek, J. *Úvod do sociální patologie*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2009, s. 136.

12 Pikálková, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách – ČR/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004.

2. Studie k ekonomickým dopadům domácího násilí ve světě

Klíčové politiky na ochranu obětí DN vznikaly v západních zemích od 80. let na základě výzkumu dopadů DN na životy obětí a jejich dětí, a to jak fyzické, tak psychické a emocionální. Od počátku 90. let je ve světovém výzkumu DN vidět rozšířené šetření ekonomických dopadů DN (např. Švýcarsko, Velká Británie, Nizozemsko, Kanada, Austrálie, Nový Zéland a další). V roce 2004 Světová zdravotnická organizace WHO provedla mapující přehled 119 mezinárodních studií, které se zabývají ekonomickými dopady mezilidského násilí.¹³

Odhady nákladů na DN ve studiích k DN se někdy rozdělují na přímé a nepřímé. Za přímé náklady jsou obvykle považovány náklady na práci policie, justice, zdravotnictví, sociální služby, sociální dávky, probační a mediační služby, na náhradní péči pro děti. Nepřímé náklady jsou obvykle tvořeny položkami jako ztracené výděly, ztracený čas obětí, zmařená nebo neefektivní pracovní produktivita, ztráta lidského kapitálu.

Závěry zahraničních studií poukazují na potřebnost systematicky sbírat ve všech společnostech údaje o nákladech DN, které by mohly sloužit jako podklad pro tvorbu politik a rozvoj všech preventivních opatření.

Mezinárodně se odhady nákladů na DN velmi liší v závislosti na typu definice DN, typech nákladů, z nichž zahraniční studie vycházejí, a též v závislosti na použité metodologii.

2.1 RAKOUSKO

Rakouská studie¹⁴ vychází ze statistik rakouských institucí z roku 2004 a 2005. Pracuje s daty průzkumu o výskytu DN v Německu z roku 2004, jehož výsledky aplikuje na rakouskou populaci. DN definuje jako násilí mužů na ženách.

13 Waters, H. *The economic dimensions of interpersonal violence* [online]. WHO, 2004. Dostupné z: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2004/9241591609.pdf>.

14 Haller, B., Dawid, E., Biffl, G. *Kosten häuslicher Gewalt in Österreich* [online]. Wien, 2006. Dostupné z: <http://www.ikf.ac.at/pdf/kosten.pdf>.

Studie rozlišuje přímé náklady (práce policie, lékařská péče, soudní řízení a právní pomoc, azylové domy, intervenční centra a další služby pro oběti, jejich děti a též pro agresory). Nepřímé náklady jsou ušlý zisk kvůli snížené pracovní produktivitě obětí s jejich dalšími náklady na DN. Odhady těchto nákladů jsou spíše konzervativní, autorky uvádějí, že náklady jednotlivých rezortů byly spíše podhodnoceny než nadhodnoceny.

Celkové náklady DN odhaduje rakouská studie na 78 milionů eur ročně.

2.2 VELKÁ BRITÁNIE

Výzkum ekonomických dopadů DN byl ve Velké Británii¹⁵ proveden již dvakrát, v letech 2001 a 2008. Tento výzkum i jeho vztahení k širším ekonomickým ukazatelům (inflaci, změně v HDP) je velmi komplexní. Studie rozeznává náklady přímé (náklady na veřejné služby obětem DN) a nepřímé (míra ztracených ekonomických výstupů). Kromě toho jsou do nákladů započítány lidské, emocionální náklady při DN.

I přesto, že studie zahrnuje emocionální náklady, celkové odhady jsou zde opět konzervativní, protože zahrnují jen některé náklady, které je možné identifikovat. Mezi obtížně identifikovatelné patří například dlouhodobé dopady DN na zdraví obětí a odrazy násilí v budoucnosti jejich dětí.

3. Hlavní zjištění studie v ČR

3.1 VÝŠE EKONOMICKÝCH DOPADŮ DOMÁČÍHO NÁSILÍ

Celková částka ekonomických dopadů DN v České republice v r. 2010 byla odhadnuta na 1 328,2 milionu Kč. V celkové částce jsou zahrnuty náklady policie, státních zastupitelství, soudů, přestupkových řízení, dotace na poskytování sociálních služeb, zdravotnictví, náklady na vyplacené podpory v nezaměstnanosti, nemocenské.

3.2 NÁKLADY DLE POMĚRŮ V REZORTECH

Policie: Náklady policie byly odhadnuty na 32,3 milionu Kč a vyplývají z řešení případů spadajících či souvisejících s vykazáním násilné osoby a dále s trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 TZ (částečně i podle § 215a TZ dle předchozí právní úpravy).

Státní zastupitelství: Náklady státních zastupitelství byly odhadnuty na 7,7 milionu Kč a vyplývají z nákladů na dozor nad přípravným řízením trestního řízení a zpracováním žalob v případech souvisejících s trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 TZ (případně podle § 215a TZ dle předchozí právní úpravy).

Soudy: Náklady spojené s činností soudů byly odhadnuty na částku 314,2 milionu Kč a jsou odvozeny z výdajů na trestní i civilní řízení.

Přestupková řízení: Náklady přestupkových řízení, která probíhají před komisi městských nebo obecních úřadů, byly odhadnuty na částku 1,9 milionu Kč.

Dotace na poskytování sociálních služeb: Celková výše poskytnutých dotací byla odhadnuta na 190,4 milionu Kč a zahrnuje příspěvky na činnost z prostředků MPSV ČR a dále Strukturálních fondů EU, konkrétně z Evropského

50

¹⁵ Walby, S. *The Cost of Domestic Violence* [online]. 2004 [cit. 15. 7. 2012]. Dostupné z: http://www.devon.gov.uk/cost_of_dv_report_sept04.pdf.

sociálního fondu (dále jen ESF), kde se jedná o započítání 15% podílu finančních prostředků ze státního rozpočtu.

Podpora v nezaměstnanosti: Odhad výše vyplacených dávek jako podpory v nezaměstnanosti dosahuje částky 210,2 milionu Kč.

Nemocenská: Výše částky vyplacené nemocenské je odhadována na 25,6 milionu Kč.

Zdravotní péče: Náklady na poskytnutí zdravotní péče byly odhadnuty na částku 545,9 milionu Kč a zahrnují ambulantní i lůžková ošetření zranění, rehabilitaci, psychologickou a psychiatrickou pomoc.

Lidské a emocionální náklady: Lidské a emocionální náklady byly odhadnuty na základě finanční částky, kterou uvedly respondentky v průzkumu jako průměrnou kompenzaci za následky, obtíže, nesnáze, rozrušení, zranění, které utrpěly při posledním případě DN. Odhad dosahuje částky 19 250,0 milionu Kč.

Celkový přehled nákladů

Oblasti nákladů	v miliónech Kč
Zdravotnictví	545,9
Soudy – civilní řízení a trestní řízení	314,2
Podpora v nezaměstnanosti	210,2
Dotace na poskytování sociálních služeb	190,4
Policie	32,3
Nemocenské	25,6
Státní zastupitelství	7,7
Přestupkové řízení	1,9
Celkem náklady	1 328,2
Lidské a emocionální náklady	19 250,0

4. Metody a zdroje využité ve studii

Při analýze se v této studii bylo nutné vyrovnat s nedostatkem nebo roztržitostí údajů a obtížemi spojenými s identifikací případů DN a následným přiřazením ekonomických dopadů do veřejných rozpočtů.

Studie je založena na kombinaci reprezentativního průzkumu, analýze dostupných dat z výkaznictví jednotlivých resortů, anketě mezi poskytovateli sociálních služeb a expertním posouzením konkrétních případů DN v jednotlivých oblastech.

K odhadu náročnosti řešení případů DN policií, státními zastupitelstvími, justicí a přestupkovými komisemi v rámci přestupkových řízení bylo využito informací soudců, policistů, státních zástupců a pracovníků přestupkových komisí. Na základě prostudování 2–7 případů z jednotlivých resortů byl odhadnut počet hodin práce všech příslušných pracovníků/-ic v předmětném resortu. Tyto informace jsou kvalifikovanými odhady, ze kterých studie pro stanovení nákladů u případů DN mohla vycházet.

Pro stanovení počtu případů DN řešených policií, státními zastupitelstvími, justicí a přestupkovými komisemi byly využity oficiální statistiky MV ČR, Policejního prezidia a Veřejného portálu statistiky a výkaznictví MS ČR.

Při stanovení konkrétní výše nákladů na práci se vycházelo ze zdrojů dostupných v systému „Informace o průměrných výdělcích“ za rok 2010 fungujícího pod gescí MPSV ČR. Studie převážně vycházela z nákladů na práci vyjádřených hrubou mzdou.

K odhadu nákladů v sociální oblasti byla použita data z žádostí o poskytnutí dotace na sociální služby, které eviduje MPSV ČR v kombinaci s anketou mezi příjemci dotací.

Náklady ve zdravotnictví vyšly z přibližného stanovení nákladů na péči, které podle zavedeného bodového ohodnocení ambulantního a lůžkového ošetření různě závažných zranění vyhodnotila expertka MZ ČR, specializovaná na oblast DN.

Počet a druh zranění, ke kterým byly přiřazeny odhady nákladů, vycházejí z reprezentativního průzkumu, kde byl také zjištěn počet případů DN i druh zranění obětí při posledním útoku násilníka. Předpokládá se, že podíl různých druhů zranění u posledního případu se významně neliší od podílu zranění vzniklých jako důsledek DN v posledním roce.

Mezi náklady DN v této studii nejsou zahrnuty prostředky na zajištění běžného provozu a zázemí jednotlivých institucí a pracovišť. K těmto nákladům patří nájmy budov a kanceláří, vybavení kanceláří, telefony, služební auta, náklady na benzín a další nutné výdaje na provoz.

Náklady také nezahrnují finanční ztrátu plynoucí z omezení ekonomické aktivity obětí DN, a to i včetně nákladů, které vznikají na straně zaměstnavatelů.

Do nákladů nejsou zahrnuty také částky, jež vyplývají ze sociální ochrany při ekonomické či sociální nouzi. Řídí se zákonem o sociálním zabezpečení č. 100/1988 Sb., vyhláškou MPSV ČR č. 182/1991 Sb., zákonem o sociálních službách č. 108/2006 Sb., dále zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, či zákonem o životním a existenčním minimu č. 110/2006 Sb. Pomoc z těchto zdrojů v některých případech čerpají oběti, jestliže se v důsledku DN dostanou do krizové situace. Tato státní sociální podpora zahrnuje částečné krytí událostí, jež nastanou zcela náhle a nepředvídatelně, což je právě velmi častá situace u DN.

Náklady na léky jdou vždy na vrub obětí, případně jejich příbuzných či blízkých osob, kromě léků plně hrazených zdravotní pojišťovnou. Konkrétně je však vyčíslit nelze, jedná se o doplatky na léky, patří sem také všechny položky za doporučené preparáty od lékařů, jako vitamíny, výživové doplňky či jiné medikamenty, napomáhající zlepšení zdravotního stavu.

Do nákladů policie nejsou zahrnuty náklady městských a obecních policí, které bývají do řešení případů také v mnoha případech zapojeny.

Do nákladů řízení o úpravě poměrů k nezletilým dětem nejsou zahrnuty náklady na řízení, jež se konají mezi rodiči dětí, kteří nejsou manželi (druh a družka) a kterých je také nezanedbatelný počet.

Do nákladů na civilní řízení nejsou zahrnuty náklady na vypořádání společného jmění manželů a společného bydlení.

Z výše uvedených důvodů je proto nutné považovat odhady skutečně jen za orientační a konzervativní, protože zahrnují pouze náklady na straně ve-

řejných rozpočtů a nezahrnují mnohé další nepřímé náklady včetně nákladů na fungování jednotlivých resortů.

5

7

20

5. Průzkum o výskytu domácího násilí

V únoru 2012 byl pro potřeby této studie uskutečněn reprezentativní průzkum na vzorku 3000 žen v ČR ve věku 18–65 let.

Respondentky pro průzkum byly vybrány z on-line panelu na základě kvótových znaků tak, aby výběrový soubor reprezentoval populaci žen ve věku 18–65 let. Kritérii pro výběr vzorku byl věk, velikost místa bydliště a kraj.¹⁶

Data byla sebrána s využitím on-line dotazníku, protože tato forma je vhodná nejen z hlediska úspory nákladů na tak rozsáhlý průzkum, ale zejména i s ohledem na jeho diskrétní téma. Rovněž v zahraničních průzkumech se pro zvláště osobní témata využívá možnost samovyplnění určité části dotazníku, zatímco ostatní části dotazníku jsou vyplňovány za asistence tazatele. Samovyplňování částí dotazníku, které se týkaly DN, bylo zvoleno i při sběru dat Průzkum kriminality ve Velké Británii r. 2009–10 (British Crime Survey 2009–10).

Dotazník Průzkumu kriminality ve Velké Británii r. 2009–10¹⁷ byl rovněž hlavním zdrojem informací při formulování dotazníku pro tuto českou studii.

Dotazník měl celkem 22 otázek a zjišťoval:

- » podíl žen ohrožených DN v průběhu života
- » podíl žen ohrožených DN v posledním roce
- » průběh a dopady posledního případu DN
 - › přítomnost policie
 - › vyústění případu v soudní jednání
 - › psychické nebo fyzické zranění a jejich ošetření
 - › pracovní neschopnost a ztrátu zaměstnání
 - › finanční hodnotu emocionální újmy
- » povědomí o výskytu DN v nejbližším okolí (rodiny, přátel, známých)
- » hodnocení otázky dostupnosti péče a efektivní prevence.

¹⁶ Sběr dat provedla výzkumná agentura NMS Market Research a pro sběr dat byl využit on-line panel.

¹⁷ Economic and Social Data Service [online], [cit. 16. 1. 2012]. Dostupné z: http://www.esds.ac.uk/findingData/snDescription.asp_sn-6627.

V dotazníku nebyl explicitně používán termín „domácí násilí“, ale byly popsány situace, které jsou prokazatelně za formy DN považovány.

5.1 DEFINICE TYPICKÝCH JEVŮ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Výčet situací popisujících jednání, která jsou považována za DN, obsahoval celkem 16 položek. Od ekonomického a psychického násilí, jako např. bránění spravedlivému přístupu ke společným penězům za dobu manželství, omezování kontaktu s přáteli nebo příbuznými až po velmi závažná fyzická nebo sexuální napadení s použitím zbraně. Dále i vyhrožování použitím zbraně a zabitím. Kromě fyzického, psychického a sexuálního násilí byly zahrnuty situace s afekty či excesy, při nichž násilník poškozoval nebo ničil majetek, zejména oblíbené věci oběti. Dále také situace, kdy se jednalo o jakékoli obtěžování a nátlak ze strany agresora proti vůli oběti.

5.2 ROZSAH DOMÁCÍHO NÁSILÍ

1,4 milionu žen zažívá nebo již zažila DN.

Z průzkumu vyplynulo, že v ČR čelilo nějaké formě DN od 18. roku věku až do současnosti 40 % žen. V přepočtu na populaci to znamená, že 1,4 milionu žen někdy v životě alespoň jednou zažila DN, kdy se stalo přímo ohroženými oběťmi.

DN není téměř nikdy pouze jednorázovou událostí, má svůj vývoj a řadu forem. Potvrzují to i čísla z provedeného průzkumu, z nichž lze odvodit, že v průměru tyto ženy a de facto oběti uvedly čtyři různé formy DN, které se jich v průběhu života přímo dotýkaly.

Největší podíl mezi různými formami DN má opakované ponižování, vedoucí k naprosté degradaci až k pocitu bezcennosti. Tuto formu DN prožilo v průběhu života 21 % žen. Druhou nejčastější formou je fyzické napadání, které uvedlo 18 % žen. Na třetím místě se dle počtu žen prožívajících DN objevil sexuální nátlak, např. formu dotyků proti vůli oběti uvedlo 12 %. DN spojené se závažnějším sexuálním ohrožováním, jako nucení k sexu, k němuž nakonec z přinucení došlo, případně až znásilnění pod různými pohrůžkami, uvádí 8 % žen. Ohrožování zbraní, a to i opakovanému, musela čelit 4 % žen. Přímým útokem za použití zbraně byla v průběhu života ohrožena 2 % žen.

Z průzkumu dále vyplynulo, že za poslední rok bylo oběťmi DN 11 % žen.

Po přepočtu na ženskou populaci v ČR to znamená, že oběťmi DN je ročně přibližně 400 000 žen.

5.3 ANALÝZA DLE NAPOSLEDY PROŽITÉHO DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Z popisu a analýzy naposledy prožitých případů DN, kterým byly ženy přímo ohroženy, vyplynuly informace o dopadech a následcích DN. Je z nich zjištěno, do jaké míry je do řešení těchto případů zapojena policie, soudy, zdravotnictví a neziskové organizace.

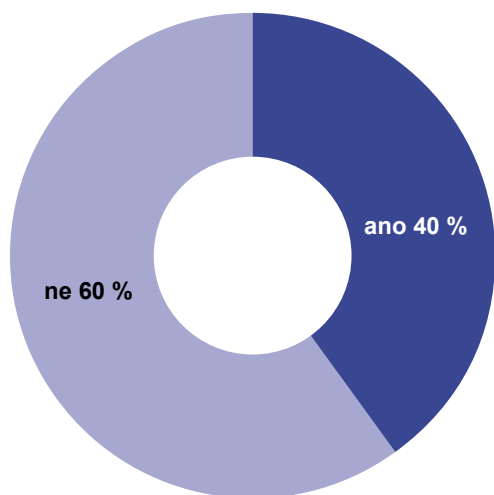
Ze struktury a podílů posledních případů, které oběti prožily, je usuzováno, jaké je schéma všech případů DN v období jednoho roku. Nejvíce případů se zatím týká kauz popsanych s opakovaným ponižováním, vedoucím až k pocitu bezcennosti, což jako svůj poslední případ DN uvedlo 27 % žen. Fyzické napadení uvedlo 20 % obětí a na třetím místě je pronásledování s podílem 12 %.

Budeme-li brát v úvahu formy DN, v nichž se jedná o intenzivní fyzické a sexuální násilí, dále vyhrožování fyzickým ublížením nebo vyhrožování použitím zbraně, bylo by možné se domnívat, že minimálně 46 % případů těchto forem bude řešeno za pomoci policie, advokátních služeb, soudů nebo s pracovníky neziskových organizací.

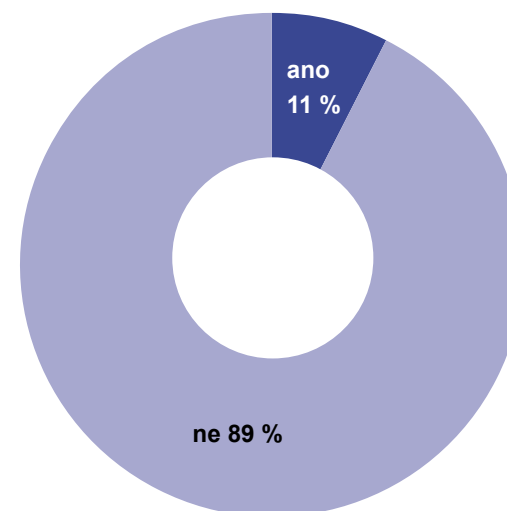
Ve skutečnosti se jen minimum případů DN dostane do rukou kompetentních odborníků/-ic, kteří umějí poskytnout radu a pomoc. Do jaké míry je DN skryto před ostatními osobami, nikoli však před dětmi, ukazuje podíl 26 % žen. Ačkoli DN prožily, nechaly si tuto skutečnost v posledních případech pouze pro sebe, s nikým o prožívající situaci nehovořily.

Nejčastěji se oběti DN svěřují okruhu blízkých (přátelům, příbuzným, sousedům). Tuto možnost uvedlo 63 % žen. Další zmiňovanou možností jsou kolegyně/-ové ze zaměstnání, kterou uvedlo 13 % žen.

Odborníkům/-icím, což jsou v těchto případech většinou také ženy, věnující se této pomoci, se svěřila pouze malá část z obětí DN. 10 % žen ohlásilo problém násilí na policii, 8 % žen vyhledalo psychologickou pomoc, 5 % žen situaci konzultovalo s advokátní službou nebo zdravotnickým personálem. 3 % obětí hovořila o prožitém DN se sociální pracovnící a pouze 1 % kontaktovalo organizaci specializovanou na pomoc pro jakkoli ohrožené oběti. Z těchto údajů zřetelně vyplývá, že DN i v jeho nejzávažnějších formách zůstává skryto před okolím a institucemi, kde je možné hledat pomoc.

Ohrožení žen domácím násilím ze strany partnera od 18 let do současnosti (tabulka 1)

Ohrožení žen domácím násilím ze strany partnera v průběhu posledního roku (tabulka 2)

Tabulka 1			
Ohrožení žen domácím násilím ze strany partnera od 18 let do současnosti			
Opakovaně Vás ponižoval, až jste se cítila bezcenná	21 %	40 %	
Fyzicky Vás napadal	18 %		
Dotýkal se Vás sexuálně přes Váš odpor (např. osahával, líbal)	12 %		
Použil jiný druh násilí proti Vám	11 %		
Čekal nebo postával před Vaším bydlíštěm nebo zaměstnáním, pronásledoval a pozo- roval Vás	11 %		
Děsil Vás vyhrožováním ublížení Vám nebo někomu blízkému	10 %		
Záměrně zasahoval do Vašeho osobního majetku nebo ho ničil	10 %		
Sexuálně Vás ohrožoval (nutil k sexu přes Váš odpor)	8 %		
Měl s Vámi, nebo se intenzivně pokoušel o sexuální styk přes Váš odpor (vaginální, anální nebo orální)	8 %		
Vyhrožoval Vám zabitím	5 %		
Poslal dopisy, e-maily, smsky nebo pohledy s obscénním nebo ohrožujícím obsahem	5 %		
Dělal obscénní, ohrožující, nepříjemné nebo tiché telefonáty	4 %		
Ohrožoval Vás zbraní, například tyčí nebo nožem	4 %		
Použil proti Vám zbraň, například tyč nebo nůž	2 %		
Nic z uvedeného			60 %

Základ: 3014 žen ve věku od 18 let.

Tabulka 2			
Ohrožení žen domácím násilím ze strany partnera v průběhu posledního roku			
Opakovaně Vás ponižoval, až jste se cítila bezcenná	6 %	11 %	
Fyzicky Vás napadal	2 %		
Dotýkal se Vás sexuálně přes Váš odpor (např. osahával, líbal)	2 %		
Záměrně zasahoval do Vašeho osobního majetku nebo ho ničil	2 %		
Děsil Vás vyhrožováním ublížení Vám nebo někomu blízkému	1 %		
Čekal nebo postával před Vaším bydlíštěm nebo zaměstnáním, pronásledoval a pozo- roval Vás	1 %		
Použil jiný druh násilí proti Vám	1 %		
Měl s Vámi, nebo se intenzivně pokoušel o sexuální styk přes Váš odpor (vaginální, anální nebo orální)	1 %		
Sexuálně Vás ohrožoval (nutil k sexu přes Váš odpor)	1 %		
Poslal dopisy, e-maily, smsky nebo pohledy s obscénním nebo ohrožujícím obsahem	1 %		
Dělal obscénní, ohrožující, nepříjemné nebo tiché telefonáty	1 %		
Vyhrožoval Vám zabitím	1 %		
Ohrožoval Vás zbraní, například tyčí nebo nožem	<1 %		
Použil proti Vám zbraň, například tyč nebo nůž	<1 %		
Nic z uvedeného			89 %

Základ: 3014 žen ve věku od 18 let.

5.4 POLICIE A SOUDY JAKO ŠPIČKA LEDOVCE

Ženy zažívající násilí od partnerů řešily poslední situaci DN s policií na místě ve 13 % případů. Ve 3/4 těchto případů policie na místě nějakým způsobem konala, nejčastěji formou domluvy, 1/4 těchto případů na místě nijak neřešila. To znamená, že celá čtvrtina případů, u kterých byla přítomna policie, nevedla k žádné konkrétní akci.

K soudnímu jednání se dostane jen velmi malá část všech případů DN. V průzkumu bylo zjištěno, že 2 % případů skončila u soudu a pouze 1 % případů k soudu směřuje, i když zatím k řízení nedošlo.

5.5 ZDRAVOTNÍ NÁSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

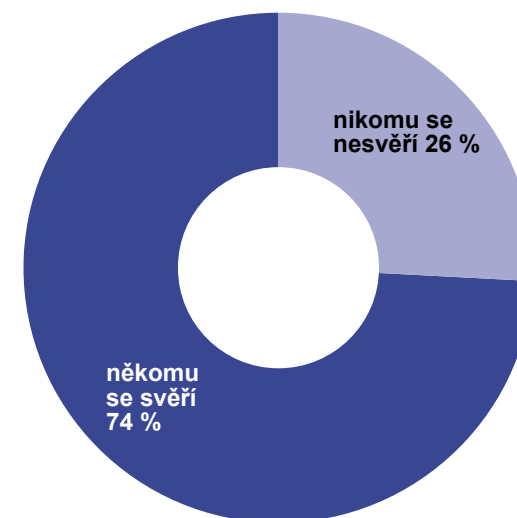
Úrazy s fyzickými a psychickými následky jsou nejen velmi častými, ale závažnými následky DN. Potvrzují to údaje průzkumu, při kterém bylo zjištěno, že 58 % posledních případů DN skončilo s psychickými důsledky nebo fyzickými zraněními.

To znamená, že za rok je fyzicky zraněno nebo trpí psychickými obtížemi v důsledku DN 230 000 žen.

Nejčastějším následkem jsou především psychické problémy s emocionálními obtížemi, což uvedlo 41 % obětí. Tento fakt potvrzuje již z minulosti ověřenou skutečnost, že s fyzickým násilím jde vždy ruku v ruce i psychický nátlak.

Struktura posledních případů domácího násilí	
Opakovaně Vás ponižoval, až jste se cítila bezcenná	27 %
Fyzicky Vás napadal	20%
Čekal nebo postával před Vaším bydlištěm nebo zaměstnáním, pronásledoval a pozoroval Vás	12 %
Dotýkal se Vás sexuálně přes Váš odpor (např. osahával, líbal)	7 %
Záměrně zasahoval do Vašeho osobního majetku nebo ho ničil	7 %
Měl s Vámi, nebo se intenzivně pokoušel o sexuální styk přes Váš odpor (vaginální, anální nebo orální)	5 %
Poslal dopisy, e-maily, smsky nebo pohledy s obscénním nebo ohrožujícím obsahem	5 %
Děsil Vás vyhrožováním ublížení Vám nebo někomu blízkému	4 %
Použil jiný druh násilí proti Vám	4 %
Dělal obscénní, ohrožující, nepřijemné nebo tiché telefonáty	3 %
Sexuálně Vás ohrožoval (nutil k sexu přes Váš odpor)	3 %
Vyhrožoval Vám zabitím	2 %
Ohrožoval Vás zbraní, například tyčí nebo nožem	1 %
Použil proti Vám zbraň, například tyč nebo nůž	<1 %

Základ: 844 žen popisujících poslední případ domácího násilí.

Komu se svěřují ženy ohrožené domácím násilím s posledním případem domácího násilí (tabulka 4)

Komu se svěřují ženy ohrožené domácím násilím s posledním případem domácího násilí	
Přátelům, příbuzným, sousedům	63 %
Někomu v práci	13 %
Policii	10 %
Psycholožce/psychologovi	8 %
Někomu jinému	7 %
Zdravotníkovi (tj. doktor, sestra)	5 %
Právníkovi/právníčce	5 %
Sociální pracovníci/pracovníkovi, pracovníci/pracovníkovi OSPOD	3 %
Pracovníci/pracovníkovi organizace, které pomáhají obětem domácího násilí	1 %
Pracovníci/pracovníkovi občanské poradny	1 %
Pracovníci/pracovníkovi telefonické linky pomoci, SOS linky	<1 %
Pracovníci/pracovníkovi azylového domu pro ženy/matky s dětmi	0 %
Pracovníci/pracovníkovi Krizového centra RIAPS	0 %
Nikomu	26 %

Základ: 844 žen popisujících poslední případ domácího násilí.

Celkem 19 % žen uvádí v důsledku DN menší škrábance a modřiny, 8 % žen popsalo rozsáhlé zhmožděniny nebo mírně krvácející zranění, 3 % musela čelit zraněním po dušení nebo škracení, 2 % případů skončila otřesem mozku. Ostatní a velmi vážná zranění byla zastoupena u 1 %, nebo méně než 1 % případů. Z hlediska následků u těchto žen, včetně částek na nutnou zdravotní péči a pokračující rekonvalescenci, se jedná o závažné zdravotní, psychické a ekonomické dopady.

Po útocích DN vyhledaly ženy odbornou lékařskou pomoc v 32 % případů.

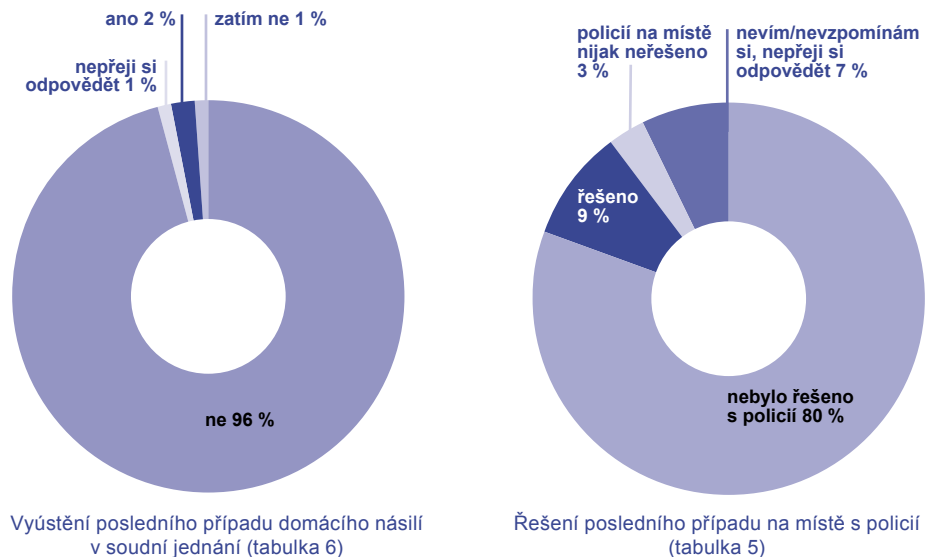
Nejčastěji byly ženy ošetřovány na pohotovosti, kde bylo ošetřeno 48 % žen, které v důsledku posledního incidentu vyhledaly lékařskou pomoc.

V souladu s výše uvedenými podíly nejzávažnějších zranění je informace, kdy ženy uvedly, že v důsledku posledního útoku od agresora skončily ve 3 % případů hospitalizací v nemocnici.

Závažné následky DN mají také přímý vliv na pracovní kariéru, kdy oběti mnohokrát pozbývají šance k produktivní a efektivní pracovní činnosti. 6 % žen uvedlo, že jejich poslední případ DN znamenal pracovní neschopnost. Ve 4 % případů bylo respondentkami sděleno, že v důsledku posledního napadení při DN dokonce ztratily zaměstnání.

5.6 VYSOKÁ TOLERANCE K DOMÁCÍMU NÁSILÍ

Překvapivým a zároveň varovným signálem je zjištění, že pouze 55 % žen považuje poslední útok partnera, který se jim stal, za DN, ačkoli všechny druhy jednání popsané v průzkumu a předložené v dotazníku jsou podle definic DN, včetně všech jeho forem a cyklů. Útokem je myšlena nejen fyzická agrese, ale i verbální agresivita, včetně všech urážek, vydírání, vyhrožování a mnoho dalšího. Zjištěná skutečnost ukazuje na vysoký práh tolerance k chování partnera v kombinaci s nižším povědomím, co všechno je DN a jaké formy jednání zahrnuje. Průzkum potvrzuje, že vysoká tolerance k DN má své příčiny v nedostatečné informovanosti a povědomí celé společnosti o DN. A též dokládá, že všechna zlepšení a snahy jdoucí proti tomuto sociálně patologickému jevu jsou bohužel stále jen parciální. Samotná prevence je v potřebném celku zjevně nedostatečná.

Tabulka 5

Řešení posledního případu na místě s policií

Nebylo řešeno s policií	80 %
Řešeno, domluvou	6 %
Řešeno, pokutou	1 %
Řešeno, vykááním	1 %
Řešeno, zatčením	1 %
Na místě policií nijak neřešeno	3 %
Nevím/nevzpomínám si	3 %
Nepřeji si odpovědět	4 %

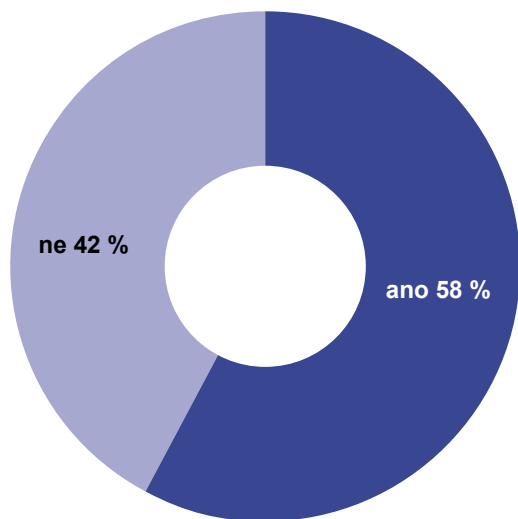
Základ: 844 žen popisujících poslední případ domácího násilí.

Tabulka 6

Vyústění posledního případu domácího násilí v soudní jednání

Ano	2 %
Zatím ne	1 %
Ne	96 %
Nevím/nevzpomínám si	0 %
Nepřeji si odpovědět	1 %

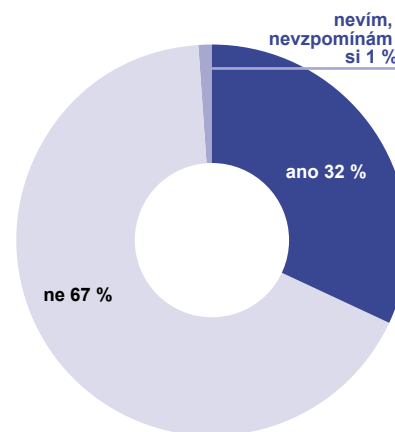
Základ: 844 žen popisujících poslední případ domácího násilí.

Zranění nebo psychická újma v důsledku domácího násilí (tabulka 7)

Tabulka 7		
Zranění nebo psychická újma v důsledku domácího násilí		
Psychické újmy, emocionální obtíže, poruchy spánku, noční můry, deprese, ztráta sebe-důvěry, ztráta důvěry k lidem, omezení kontaktu s okolím	41 %	58 %
Škrábance, menší modřiny (jako důsledek strkání, fackování, tahání za vlasy, smýkání, znehybňování, zatlačování)	19 %	
Rozsáhlé modřiny nebo mírně krvácející zranění (jako důsledek kopání, kousání, údery pěstí, hození předmětu)	8 %	
Zranění vzniklá dušením nebo škrcením	3 %	
Otřes mozku	2 %	
Zlomené kosti	1 %	
Zranění v důsledku znásilnění, gynekologická vnitřní poranění	1 %	
Bodná nebo řezná zranění nožem nebo jiným předmětem	1 %	
Poranění páteře	1 %	
Vyražené zuby	1 %	
Popáleniny, opaření	<1 %	
Nic z uvedeného	42 %	

Základ: 844 žen popisujících poslední případ domácího násilí.

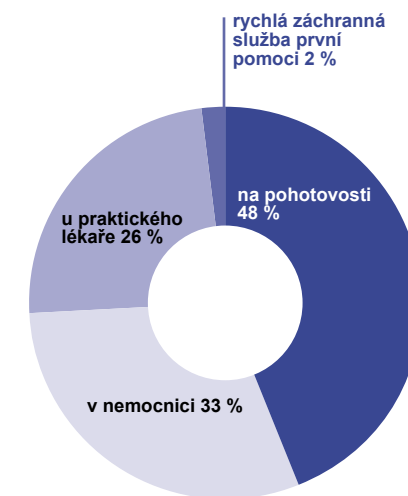
Návštěva lékaře v důsledku zranění (tabulka 8)

Tabulka 9	
Typ navštíveného zařízení (lékaře)	
Na pohotovosti	48 %
V nemocnici	33 %
U praktického lékaře	26 %
U rychlé záchranné služby první pomoci	2 %
V krizovém centru	0 %
Nevím/nevzpomínám si	0 %
Nepřeji si odpovědět	0 %

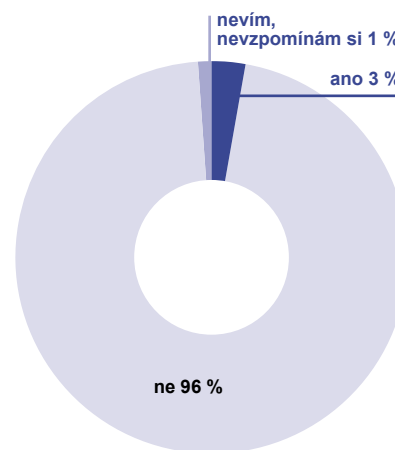
Základ: 153 žen, které utrpěly zranění při posledním incidentu a byly u lékaře

Tabulka 8	
Návštěva lékaře v důsledku zranění	
Ano	32 %
Ne	67 %
Nevím/nevzpomínám si	1 %
Nepřeji si odpovědět	0 %

Základ: 479 žen, které utrpěly zranění při posledním případě domácího násilí.

Typ navštíveného zařízení (tabulka 9)

Hospitalizace v důsledku posledního incidentu (tabulka 10)

Tabulka 10	
Hospitalizace v důsledku posledního incidentu	
Ano	3 %
Ne	96 %
Nevím/nevzpomínám si	1 %
Nepřeji si odpovědět	0 %

Základ: 844 žen popisujících poslední případ domácího násilí.

5.7 FINANČNÍ KOMPENZACE EMOCIONÁLNÍ ÚJMY

Přestože je velmi obtížné převádět emocionální a lidské utrpení na finanční ekvivalent, byla tato otázka zařazena do průzkumu. V oblastech, kdy jsou přímé finanční náklady DN relativně nižší a podstatná část dopadů je v rovině emocionálního a lidského utrpení, je důležité na závažnost problému ukazovat i prostřednictvím převedení těchto nefinančních nákladů na jejich finanční ekvivalent.

Emocionální újma byla respondentkami převedena na finanční částku tak, že byly dotázány na to, jakou částku by považovaly za „adekvátní“ vzhledem k poslednímu případu, jež od násilníka zažily. 50 000 Kč je střední hodnota „adekvátních“ kompenzací. Uvedená částka se vztahuje k poslednímu případu DN, ale z praxe je známo, že důsledky DN nejsou v daný moment komplexní, neboť se mohou projevovat až za několik měsíců i let. Proto i tuto částku „adekvátních“ kompenzací je možné považovat spíše za spodní hranici „skutečných“ emocionálních a lidských nákladů DN.

Míra „adekvátní“ kompenzace úzce souvisí s mírou všech emocionálních útrap podle konkrétní situace při DN. Některé případy tuto újmu posouvají do významně vyšších částek, což znatelně posouvá průměrnou hodnotu náhrad až do výše 270 000 Kč.

5.8 VYSOKÉ POVĚDOMÍ O VÝSKYTU DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Povědomí o tom, že se v našem nejbližším okolí odehrává DN, je velmi vysoké. V průzkumu uvedlo 58 % žen, že o těchto případech vědí.

5.9 MALÁ DOSTUPNOST PÉČE A NEDOSTATEČNOST PREVENCE

Průzkum identifikoval velký prostor pro zlepšení v oblasti dostupnosti adekvátní péče a dostatečné prevence před DN.

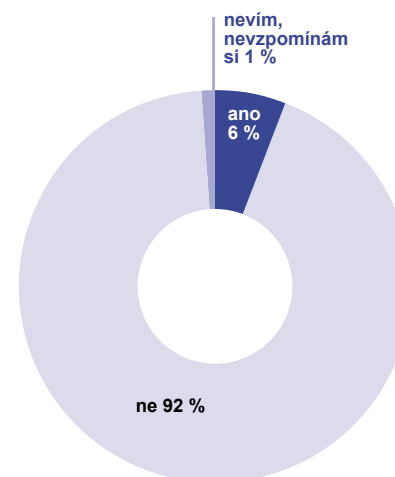
Bylo zjištěno, že jen 34 % všech žen v populaci považuje dostupnost péče pro oběti DN za adekvátní.

V oblasti prevence je vnímání situace ženami ještě méně příznivé. Jen 22 % žen v populaci souhlasí s tím, že v oblasti prevence DN je situace uspokojivá.

Tabulka 11
Pracovní neschopnost v důsledku posledního incidentu

Ano	6 %
Ne	92 %
Nevím/nevzpomínám si	1 %
Nepřeji si odpovědět	0 %

Základ: 844 žen popisujících poslední případ domácího násilí.

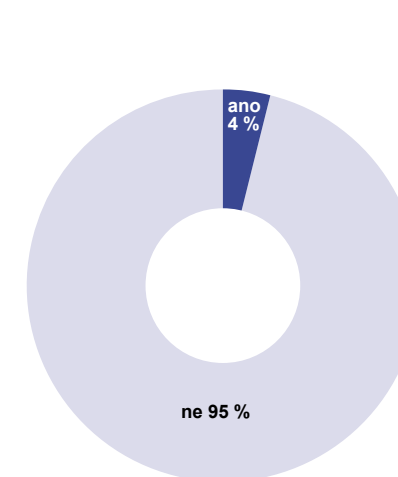

Pracovní neschopnost v důsledku posledního incidentu (tabulka 11)

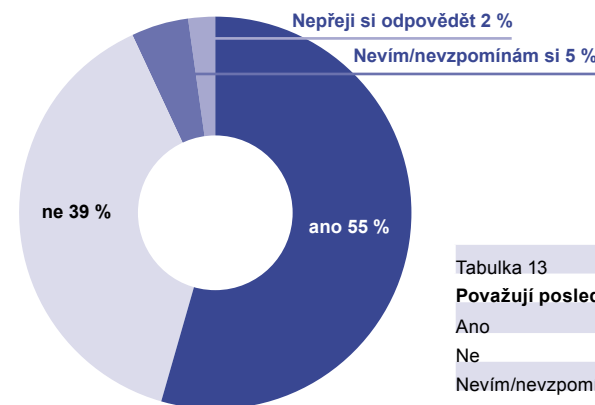
Tabulka 12
Ztráta zaměstnání v důsledku posledního incidentu

Ano	4 %
Ne	95 %
Nevím/nevzpomínám si	0 %
Nepřeji si odpovědět	0 %

Základ: 844 žen popisujících poslední případ domácího násilí.

Ztráta zaměstnání v důsledku posledního incidentu (tabulka 12)

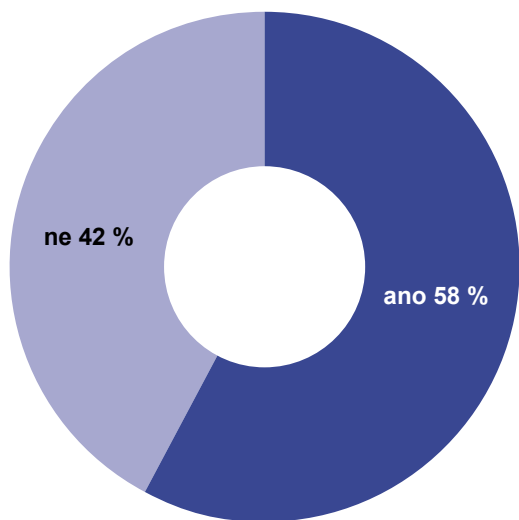

Povědomí o domácím násilí v okruhu svých blízkých (tabulka 13)

Tabulka 13
Považují poslední incident za domácí násilí

Ano	55 %
Ne	39 %
Nevím/nevzpomínám si	5 %
Nepřeji si odpovědět	2 %

Základ: 844 žen popisujících poslední případ domácího násilí.

Povědomí o domácím násilí v okruhu svých blízkých (tabulka 14)

Tabulka 14		
Povědomí o domácím násilí v okruhu svých blízkých		
Fyzické napadení	33 %	58 %
Opakované ponižování vedoucí k pocitu bezcennosti	29 %	
Vyhrožování ublížením partnerovi nebo někomu blízkému	13 %	
Záměrné zasahování do osobního majetku nebo jeho ničení	12 %	
Čekání nebo postávání před Vaším bydlištěm nebo zaměstnáním, pronásledování a pozorování	11 %	
Použití jiného druhu násilí	9 %	
Posílání dopisů, e-mailů, smsek nebo pohledů s obscénním nebo ohrožujícím obsahem	9 %	
Vyhrožování zabitím	8 %	
Dotyky se sexuálním podtextem přes odpor (např. osahávání, líbání)	6 %	
Obscénní, ohrožující, nepříjemné nebo tiché telefonáty	6 %	
Sexuální ohrožování (nucení k sexu přes odpor)	5 %	
Ohrožování zbraní, například tyčí nebo nožem	5 %	
Sexuální styk (vaginální, anální nebo orální) nebo intenzivní pokusy o něj přes odpor	4 %	
Použití zbraně, například tyče nebo nůž	3 %	
Nic z uvedeného	42 %	

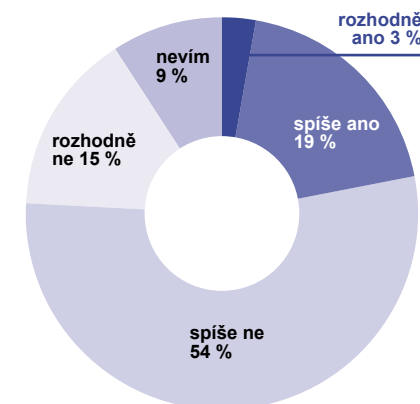
Základ: 3 014 žen ve věku od 18 let.

Dostupná adekvátní péče (tabulka 15)

Tabulka 15	
Dostupná adekvátní péče	
Rozhodně ano	10 %
Spíše ano	24 %
Spíše ne	43 %
Rozhodně ne	12 %
Nevím	12 %
Nepřeji si odpovědět	0 %

Základ: 3 014 žen ve věku od 18 let.

Dostatečná prevence (tabulka 16)

Tabulka 16	
Dostatečná prevence	
Rozhodně ano	3 %
Spíše ano	19 %
Spíše ne	54 %
Rozhodně ne	15 %
Nevím	9 %
Nepřeji si odpovědět	0 %

Základ: 3 014 žen ve věku od 18 let.

6. Ekonomické dopady domácího násilí v ČR

Ekonomické dopady DN odhadujeme ve všech oblastech, ve kterých se i podle zahraničních studií (Rakousko: data z let 2004–2005 a publikována v roce 2006, nebo Velká Británie: data z roku 2001 a publikována v roce 2004) koncentruje nejvyšší podíl nákladů vyplývajících z pomoci a péče o oběti DN.

Proto jsme se u nás zaměřili na oblasti, kde v souladu se zahraničními studiemi očekáváme nejvyšší podíl nákladů, které jsou hrazeny převážně z veřejných rozpočtů. Náklady vztahujeme k roku 2010, neboť v době zahájení analýzy již byl rokem uzavřeným, z něhož bylo možné získávat statistiky a další informace z veřejně dostupných zdrojů.

V předcházejících kapitolách již byla zmíněna závažnost DN s nezměrným vlivem na zdravý vývoj budoucích generací. Proto není možné jeho celkový dopad se všemi ekonomickými náklady považovat za jakkoli zanedbatelný. Pro legitimní zvýšení váhy ekonomických dopadů nelze opomenout hodnotu nefinanční újmy obětí. Hodnota těchto dopadů je proto ještě mnohem víc ve spodní hranici opravdových nákladů, neboť není zatím možné vyhodnotit kompenzaci za všechny následky, které se často objevují s odstupem času.

Vyčíslení hodnot nefinanční újmy za pomoci v praxi dlouhodobě ověřené i pokročilé metodologie již využila britská studie v r. 2004. Tyto znalosti znamenaly pro zpracování předložené studie výraznou inspiraci, byť mohla být využita jen okrajově. Britské zkušenosti byly pro výzkum v ČR modifikovány, aby se dle našich stávajících možností daly v potřebném rozsahu použít. Je nesporné, že nefinanční dopady musí být do podobných studií, jež se týkají důsledků emocionálního strádání a lidského utrpení z DN, zahrnuty. Zahrnutím emocionálních a lidských nákladů je DN přisuzována relevantní váha, která by měla být vodítkem pro rozhodování odborných aktérů/-ek v procesech stanovování priorit a programů zejména v oblastech, kdy se díky skryté povaze DN mohou zdát přímé finanční náklady nízké.

V této studii jsou v následujících kapitolách odhadnuty náklady:

- » policie
- » státních zastupitelství
- » soudů v trestněprávním i občanskoprávním řízení
- » přestupkových řízení
- » sociálních služeb
- » vyplacených podpor v nezaměstnanosti
- » zdravotnictví
- » na nemocenskou
- » na invalidní důchody
- » emocionální náklady osob ohrožených DN

V této studii nejsou zahrnuty náklady jako:

- » náklady na straně obětí, rodinných příslušníků
- » náklady na léky, placená ošetření u lékaře
- » náklady za zničené věci obětí
- » náklady způsobené pracovní neschopností u zaměstnavatele
- » nepřímé náklady všech zainteresovaných institucí
- » sociální dávky
- » invalidní důchody
- » ostatní zdroje neziskových organizací
- » náklady na právní služby.

Každá oblast, ve které odhadujeme ekonomické dopady, uplatňuje variabilně odlišný způsob výpočtu odhadu. Odlišnost v přístupu k výpočtu odhadů je vynucena především nedostatkem jednotných statistických podkladů i v odlišném nebo neexistujícím způsobu výpočtu nákladů na poskytování jednotlivých služeb. Při stanovování odhadů vycházíme v zásadě ze tří zdrojů: 1) objektivních statistik o výskytu DN v jednotlivých oblastech, 2) expertních odhadů o rozsahu a nákladech, které spolu jednotlivé případy DN nesou a 3) z dat průzkumu, který byl součástí této studie.

Za objektivní statistiky považujeme oficiální statistická data jednotlivých resortů a reprezentativní průzkum, který jsme provedli pro potřeby této studie. Expertní odhady jsou založeny na popisu vždy několika případů s výskytem

DN. Nejsou sice reprezentativním vzorkem, ale v tuto chvíli zatím jediným dostupným zdrojem pro odhad nákladů spojených s jednotlivými případy DN.

6.1 SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Náklady organizací poskytujících sociální služby byly vypočítány z dat MPSV ČR a z údajů ukončených výběrových řízení na dodavatele sociálních služeb v jednotlivých krajích (jedná se o tzv. individuální projekty pro Zvyšování kvality sociálních služeb v rámci jednotlivých krajů). MPSV každoročně eviduje údaje o poskytnutých dotacích u všech poskytovatelů sociálních služeb. Jednotliví poskytovatelé uvádějí poskytnuté dotace za rok jak ze státního rozpočtu, tak z ostatních zdrojů (kraje, obce, sponzorské dary, vlastní zdroje např. z prodeje výrobků a služeb, nadačních fondů českých i zahraničních a dále 15% podíl ze strukturálních fondů EU, konkrétně z ESF).¹⁸

Pro stanovení odhadu jsme využili přehledu žádostí o dotace z roku 2011, kde jsou uvedeny výše nákladů na služby u jednotlivých subjektů (žadatelů) v roce 2010. Vybrali jsme pouze ty žadatele (poskytovatele sociálních služeb), kteří poskytují sociální služby s vazbou na pomoc obětem DN. Jedná se o následující služby: azylové domy, intervenční centra, krizová pomoc, odborné sociální poradenství, telefonická krizová pomoc a sociálně aktivizační služby.

537 milionů Kč (z toho 44 % z prostředků MPSV a 56 % z ostatních zdrojů) je celková částka na specifické služby vybraným organizacím poskytnutá v roce 2010.

Vzhledem k faktu, že se řada poskytovatelů sociálních služeb zaměřuje i na další skupiny sociálně vyloučených osob, bylo nezbytné stanovit míru přibližného využití získaných finančních prostředků na pomoc obětem DN.

K tomuto účelu jsme provedli on-line anketu¹⁹ mezi vybranými poskytovateli sociálních služeb, na jejímž základě jsme odhadli, že z celkového objemu získaných finančních prostředků je 35 % z celkové částky určeno na poskytování služeb obětem DN.

¹⁸ 85 % finančních prostředků jsou zdroje ze strukturálních fondů EU, konkrétně z ESF, zbylých 15 % je v rámci těchto evropských financí dofinancováno státem. Do nákladů proto započítáváme pouze 15 % objemu finančních prostředků.

¹⁹ V anketě bylo e-mailem v únoru 2012 osloveno celkem všech 181 vybraných subjektů, které mohou poskytovat služby ženám při domácím násilí. V anketě se zjišťovala výše částky, jež organizace věnují na poskytování služeb těmto obětem. Na anketu celkem odpovědělo 22 organizací (12 % z celkového počtu oslovených organizací).

188 milionů Kč je výsledná částka, která je určena na služby pro osoby postižené DN v r. 2010.

V datech o dotacích MPSV nejsou zahrnuty dotace pro intervenční centra (IC), jejichž náplní je výhradně pomoc obětem DN. Činnost IC je v období let 2009–2012 hrazena z 15 % z prostředků veřejných rozpočtů a dále z 85 % z prostředků strukturálních fondů EU, Evropského sociálního fondu.

V r. 2010 byla celková částka poskytnutá na činnost IC 16 milionů Kč a z toho 15 % představoval příspěvek z veřejných prostředků. Celkem bylo z veřejných prostředků v roce 2010 poskytnuto 2,4 milionu Kč.

V oblasti sociálních služeb je celková částka za rok 2010 odhadována na 190,4 milionu Kč.

6.2 POLICIE, STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ A SOUDY

Oběti DN velmi často nevyužívají svá zákonná práva a ochranu, kterou jim české zákony poskytují. Důvodem je strach z agresora, stud, obava ze ztráty bydlení, obava, že oběti – ženy přijdou o děti, malé nebo žádné finanční prostředky na právní pomoc apod. Policie, státní zastupitelství a soudy tak řeší jen zlomek případů DN z celého množství DN, které se u nás vyskytuje. Nejproblematictější je zejména proces dokazování skutků s prvkem DN, což je důsledek toho, že k jednání dochází v soukromí, za dveřmi bytu či domu, kde kromě zúčastněných není jiných svědků a kdy často proti sobě stojí jen výpověď oběti a agresora.

Přesto odhady nákladů na práci policie, státních zastupitelství a soudů, které řeší případy DN, nejsou zanedbatelné a lze očekávat, že stále porostou, neboť případů DN, které se řeší, ať v trestním či občanském řízení, stále přibývá s rostoucím počtem informovaných obětí DN, které se odhodlají svou situaci řešit.

6.2.1 Policie

Policie hraje při řešení DN velmi důležitou roli. Často bývá prvním představitelem veřejné moci, se kterou oběť při snaze řešit svou situaci přijde do kontaktu.

Za výchozí hodinovou sazbu práce policisty používáme pro potřeby analýzy průměrnou hrubou hodinou odměnu vykazovanou v Informačním systému

o průměrném výdělků (ISPV)²⁰ v položce „Policejní inspektoři a komisari“. Výše hrubé hodinové mzdy byla v roce 2010 ve 4. Q 190 Kč.²¹

Vykázání

1. ledna 2007 nabyl účinnosti zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, který zavedl institut vykázání, který dává policistům pravomoc vykázat násilnou osobu na 10 dní ze společného obydlí. Od téhož roku je počet vykázání v policejních statistikách sledován a od téhož roku se ukazatel „domácí násilí“ v policejních a kriminologických statistikách sleduje.

V roce 2010 bylo na území ČR provedeno policií 1058 vykázání. Z toho bylo vykázáno 1035 mužů.²² Pro tyto případy vykázání je odhadováno, že jedno vykázání znamená pro policii minimálně 3 hodiny práce, což znamená práci na místě a administrativu spojenou s případem vykázání. Na samotném vykázání pracuje přímo v terénu dvojice policistů. S jedním případem vykázání je tak možné spojovat celkem 6 hodin práce policie.

Tabulka 17	
Počet vykázanych mužů	1035
Časová náročnost	6 h práce policistů
Hrubá hodinová mzda	190 Kč
Celkové náklady	1 179 900 Kč

Prověřování a vyšetřování

Jakmile policie zjistí jakékoliv skutečnosti nasvědčující, že byl spáchán trestný čin, zahájí prověřování těchto skutečností. Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti, že byl spáchán trestný čin a že jej spáchala určitá osoba, zahajuje se trestní stíhání. Poté je obviněný vyslechnut a policie pod dozorem státního zástupce

20 Výsledky šetření za rok 2010, *Informační systém o průměrném výdělků* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni-Archiv/2010.aspx>.

21 Hodinová odměna je vyjádřena jako medián.

22 Informace o plnění opatření pro zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí. *Ministerstvo vnitra ČR, č.j. MV- 113229/OP-2010* [online]. [cit. 3. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-kriminalita-informace-o-plneni-opatreni-pro-zavedeni-interdisciplinarnich-tymu-spojucich-zdravotni-socialni-a-policejni-pomoc-pri-odhalovani-a-stihani-pripadu-domaciho-nasilia-za-rok-2010.aspx>.

obstarává další důkazy, na jejichž základě se pak rozhoduje, zda na obviněného bude podána obžaloba či zda ve věci bude rozhodnuto jinak (zastavením trestního stíhání, podmíněným zastavením trestního stíhání, postoupením věci k vyřízení v přestupkovém řízení či narovnáním).

Trestní zákon nezná skutkovou podstatu s názvem „domácí násilí“. Při prověřování případů DN připadá v úvahu celá řada skutkových podstat, které lze pod tuto problematiku zařadit. Nejčastěji půjde o týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 TrZ). Mezi další skutkové podstaty, které v souvislosti s DN policie řeší, můžeme pro představu širokého záběru této problematiky a různé variability jednání spjatého s DN uvést např. omezování osobní svobody (§ 171 TrZ), vydírání (§ 175 TrZ), porušování domovní svobody (§ 187 TrZ), znásilnění (§ 185 TrZ), pohlavní zneužití (§ 187 TrZ), týrání svěřené osoby (§ 198 TrZ), poškozování cizí věci (§ 228 TrZ), nedovolené ozbrojování (§ 279 TrZ), nebezpečné vyhrožování (§ 353 TrZ), nebezpečné pronásledování (§ 354 TrZ) a mnoho dalších.

Jelikož se v policejních statistikách nevykazuje přítomnost znaku DN u jednotlivých trestných činů, vzali jsme jako prokazatelný pouze údaj z průběhu trestního řízení u Policie ČR u trestného činu dle § 199 TrZ týrání osoby žijící ve společném obydlí, kdy bylo zjištěno, že za r. 2010 bylo policií zahájeno trestní řízení u 771 případů a trestní stíhání (případně sdělení podezření) bylo zahájeno v 457 případech.²³ Z příkladného výčtu trestných činů, které mohou být spjaty s DN a byly uvedeny výše, je tedy zřejmé, jak malá část případů DN a práce policie je započítáním pouze této skutkové podstaty ve studii podchycena. V počtu případů řešených policií v r. 2010 se při odhadu nákladů vychází z oficiálních statistik Policejního prezidia.²⁴

Orientační časová náročnost jednoho takového případu pro policisty, který je doveden do stádia zahájení trestního stíhání nebo sdělení podezření, byla

23 Informace o plnění opatření pro zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí. *Ministerstvo vnitra ČR, č. j. MV- 113229/OP-2010* [online]. [cit. 3. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-kriminalita-informace-o-plneni-opatreni-pro-zavedeni-interdisciplinarnich-tymu-spojucich-zdravotni-socialni-a-policejni-pomoc-pri-odhalovani-a-stihani-pripadu-domaciho-nasilii-za-rok-2010.aspx>.

24 Informace o plnění opatření pro zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí. *Ministerstvo vnitra ČR, č. j. MV- 113229/OP-2010* [online]. [cit. 3. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-kriminalita-informace-o-plneni-opatreni-pro-zavedeni-interdisciplinarnich-tymu-spojucich-zdravotni-socialni-a-policejni-pomoc-pri-odhalovani-a-stihani-pripadu-domaciho-nasilii-za-rok-2010.aspx>.

stanovena na základě detailního prostudování konkrétních aktuálních policejních spisů. Práce policie zahrnuje především výsledky a administrativní úkony spojené s prověřováním. Součástí prověřování, a tím i nákladů na řešení jednoho případu, jsou také znalecké posudky, včetně nákladů na využití služebního vozu. Průměrný počet hodin strávených na jednom případě byl odhadnut na 200 hodin.

Tabulka 18	
Počet zahájení trestního stíhání/sdělení podezření v případech § 199	457
Časová náročnost	200 h práce policistů
Hrubá hodinová mzda	190 Kč
Celkové náklady	17 366 000 Kč

Součástí případů spjatých s DN bývají obvykle i znalecké posudky. Jejich výši k jednomu případu odhadujeme na částku 30 000 Kč.²⁵

Tabulka 19	
Počet zahájení trestního stíhání/sdělení podezření v případech § 199	457
Cena znaleckého posudku	30 000 Kč
Celkové náklady	13 710 000 Kč

Od 1. ledna 2010, kdy nabyt účinnosti nový trestní zákoník, byla do § 354 začleněna skutková podstata nebezpečné pronásledování (tzv. stalking) a nově byl i tento čin sledován ve statistikách policie. V r. 2010 bylo zahájeno trestní řízení v 746 případech. Zahájeno trestní stíhání (případně sděleno podezření) bylo v 351 případech. Protože není k dispozici odhad o počtu případů nebezpečného pronásledování souvisejících s DN, nezahrnujeme tento trestný čin do odhadu ekonomických dopadů DN.

Celkově odhadovaná částka ekonomických dopadů DN za vybrané náklady policie činí 32 255 900 Kč, po zaokrouhlení: 32,3 milionu Kč.

6.2.2 Státní zastupitelství

Jak bylo výše popsáno, po doručení usnesení obviněnému o zahájení trestního stíhání policie pod dozorem státního zástupce obstarává další důkazy,

25 Dle § 16 vyhlášky MS ČR č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, odměna za znalecký posudek činí podle jeho náročnosti a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit, za jednu hodinu práce 100 až 350 Kč.

na jejichž základě se pak rozhoduje, zda na obviněného bude podána obžaloba či zda ve věci bude rozhodnuto jinak (zastavením trestního stíhání, podmíněným zastavením trestního stíhání, postoupením věci k vyřízení v přestupkovém řízení či narovnáním).

V roce 2010 bylo státními zastupitelstvími vykázano 836 případů s prvkem DN.²⁶

Bylo odhadnuto, že na dozor nad přípravným řízením trestního řízení a na zpracování žaloby je zapotřebí průměrně 25 hodin práce státního zástupce a 5 hodin práce administrativního pracovníka/-ice.

Odměna za práci státního zástupce byla vypočtena z průměrného platu okresního státního zástupce/-kyně s praxí do 9. roku, který v r. 2010 dosahoval 56 000 Kč hrubého měsíčně a hrubá hodinová mzda je 350 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 8750 Kč.

Odměna za práci administrativního pracovníka/-ice činila v roce 2010 v hrubé hodinové mzdě 93 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 465 Kč.²⁷

Tabulka 20	
Počet případů DN dle statistiky Státních zastupitelství	836
Časová náročnost	25 h práce státního zástupce/-kyně
Hrubá hodinová mzda státního zástupce/-kyně	350 Kč
Časová náročnost	5 h práce administrativního pracovníka/-ice
Hrubá hodinová mzda administrativního pracovníka/-ice	93 Kč
Celkové náklady	7 703 740 Kč

Celkově odhadovaná částka ekonomických dopadů DN za vybrané náklady na státních zastupitelstvích činí 7 703 740 Kč, po zaokrouhlení 7,7 milionu Kč.

6.2.3 Soudy v trestním řízení

V oficiálních statistikách MS ČR se sledují počty soudních případů s prvkem DN s rozlišením dle toho, kdo byl osobou přímo ohroženou DN. Zda žena, muž, dítě nebo senior.

26 Infodata – statistika a výkaznictví, *Výkazy soudů a státních zastupitelství* [online]. Ministerstvo spravedlnosti, 2010 [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/vykazy-soudu-a-statnich-zastupitelstvi.html>.

27 Výsledky šetření za rok 2010, *Informační systém o průměrném výdělku* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/Archiv/2010.aspx>.

V r. 2010 bylo soudy zaznamenáno 434 případů s prvkem DN, 343 těch, kde byla obětí trestného činu žena, a to je číslo, které dále používáme k odhadu nákladů DN soudů.²⁸

Náklady soudů na řešení případů s výskytem DN odhadujeme na základě počtu hodin strávených na případu. Nejsou zde zahrnuty náklady na znalecké posudky, které jsou obvyklou součástí soudních řízení při dokazování výskytu DN a které jsme zahrnuli již do nákladů policie, byť se někdy provádějí opakovaně či až v soudním řízení.

V odhadu nákladů rozlišujeme hodinové náklady mezi soudcem/-kyní, vyšším soudním úředníkem/-icí a případně administrativním pracovníkem/-icí.

Z expertního posouzení vyplývá, že jeden případ vyžaduje 20 hodin práce soudce/-kyně, 5 hodin práce vyššího soudního úředníka/-ice a 10 hodin práce administrativního pracovníka/-ice.

Pro stanovení nákladů na 1 hodinu práce na případu používáme částku odvozenou z měsíčního hrubého příjmu soudce/-kyně okresního soudu od 9. roku praxe, jak je stanoveno zákonem č. 236/1995 Sb. V r. 2010 byla jeho výše 64 900 Kč měsíčně.

Hodina práce odvozená z platu soudce/-kyně představuje v hrubé mzdě náklad 406 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 8120 Kč.

Odměna za práci vyššího soudního úředníka/-ice činila v roce 2010 v hrubé hodinové mzdě 139 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 695 Kč.²⁹

Odměna za práci administrativního pracovníka/-ice činila v roce 2010 v hrubé hodinové mzdě 93 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 930 Kč.³⁰

28 Výsledky šetření za rok 2010, *Informační systém o průměrném výdělku* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/Archiv/2010.aspx>.

29 Výsledky šetření za rok 2010, *Informační systém o průměrném výdělku* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/Archiv/2010.aspx>.

30 Výsledky šetření za rok 2010, *Informační systém o průměrném výdělku* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/Archiv/2010.aspx>.

Tabulka 21	
Počet obětí žen v případech § 199 TZ	343
Časová náročnost	20 h práce soudce/-kyně
Hrubá hodinová mzda soudce/-kyně	406 Kč
Časová náročnost	5 h práce vyššího soudního úředníka/-ice
Hrubá hodinová mzda vyššího soudního úředníka/-ice	139 Kč
Časová náročnost	10 h práce administrativního pracovníka/-ice
Hrubá hodinová mzda administrativního pracovníka/-ice	93 Kč
Celkové náklady	3 342 535 Kč

Odhadovaná částka ekonomických dopadů DN s vybranými náklady na soudech v souvislosti s trestním řízením činí 3 342 535 Kč, po zaokrouhlení 3,3 milionu Kč.

6.2.4 Soudy v civilním řízení

Občanské právo je charakterizováno rovností subjektů, jenže vztah oběť – agresor v žádném případě rovný není. Bohužel civilní soudy se při řešení případů DN, které v civilním řízení projednávají, nesnaží tuto skutečnost zohlednit. Tak se často setkáváme s tím, že v rozhodnutí o rozvodu manželství není v odůvodnění zmíněno domácí násilí či že při rozhodování o výchově a výživě nezletilých dětí je dáván velký prostor agresorovi.

Předběžná opatření podle § 76b OSŘ – tzv. soudní vykázání

Předběžné opatření (dále jen „PO“) dle § 76b Občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“) je specifickou formou PO, které se využívá především v případech DN a pronásledování (tzv. stalkingu). PO má „předběžný“ (zatímní) charakter a slouží k zajištění úpravy práv a povinností účastníků v době, kdy ještě nebylo zahájeno řízení ve věci samé, a poskytuje tak alespoň předběžnou ochranu jejich práv. Soud PO nařídí, jsou-li splněny podmínky § 76b OSŘ, tzn. v případě, kdy jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, je vážně ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele. Dospěje-li soud na základě skutečností popsanych v návrhu k závěru, že hrozí útok proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, návrhu vyhoví. Soud může násilné osobě uložit, aby dočasně opustila společné obydlí i jeho bezprostřední okolí, pokud se zde zdržuje, nebo aby do něj nevstupovala, dále aby se zdržela setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním nebo aby se zdržela nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem. O návrhu na vydání

PO je soud povinen rozhodnout bezodkladně (nejpozději do 48 od podání návrhu). O PO soud rozhoduje bez slyšení účastníků *pouze na základě listinných důkazů*.

Ze statistiky MS ČR bylo zjištěno, že v roce 2010 bylo vydáno 749 předběžných opatření dle § 76b OSŘ. Z hlediska práce soudce znamená vydání předběžného opatření přibližně 4 hodiny práce.

Pro stanovení nákladů na 1 hodinu práce na případu používáme částku odvozenou z měsíčního hrubého příjmu soudce/-kyně okresního soudu od 9. roku praxe, jak je stanoveno zákonem č. 236/1995 Sb. V r. 2010 byla jeho výše 64 900 Kč měsíčně.

Hodina práce odvozená z platu soudce/-kyně představuje v hrubé mzdě náklad 406 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 1624 Kč.

Rozvody

Ačkoliv je rozvod společensky nežádoucí jev, lze říci, že v případech DN se jedná o nezbytný krok. Manželství je totiž natolik významný právní a faktický svazek, že dokud nebude zrušen, bude oběť DN nejrůznějším způsobem stále konfrontována s agresorem a jeho destruktivním jednáním a bude muset nést nepříznivé dopady tohoto stavu (např. vzájemné zastupování manželů v běžných právních úkonech, společné jmění manželů (dále jen SJM), fakt, že manželé v závazcích spadajících do SJM vystupují jako solidární dlužníci).

Naše rodinné právo zná tzv. nesporný a tzv. sporný rozvod. Sporný rozvod bývá v případech DN častější, kdy agresor s rozvodem nesouhlasí anebo sice souhlasí, ale není ochoten se domluvit na porozvodovém uspořádání (výchova a výživa nezletilých dětí, rozdělení SJM). Agresor se také nechce své oběti vzdát, nechce si připustit vinu a ani myšlenku, že by od něj oběť dokázala skutečně odejít. Nesporný rozvod se v případech DN vyskytuje také, ale spíše v situacích, kdy žena–oběť je již na pokraji svých sil a raději obětuje veškerý majetek, jen aby už byla co nejrychleji rozvedená a také aby se vyhnula traumatizujícím výpovědím o své situaci před soudem, neboť u nesporného rozvodu soud nezjišťuje příčiny rozvratu. Je to hlavně v případech, kde nejsou již malé děti, a také tam, kde žena může řešit své bydlení nezávisle na penězích od agresora.

Při rozhodování o sporném rozvodu soud bere v úvahu příčiny rozvratu manželství. Ve statistice MS ČR³¹ se sledují tyto kategorie příčin rozvratu manželství: 1) nevážený sňatek, 2) alkoholismus, 3) nevěra, 4) nezáměr o rodinu (vč. opuštění soužití), 5) zlé nakládání, odsouzení pro TČ, 6) rozdílný povah, názorů a zájmů, 7) zdravotní důvody, 8) sexuální neshody, 9) ostatní příčiny a poslední kategorií je 10) „soud nezjistil zavinění“. Žádná speciální kategorie pro DN jako podstatnou příčinu rozvratu manželství není ve statistice sledována a je to námět na úpravu soudní statistiky, kde by se tento ukazatel mohl do budoucna sledovat.

Z ročenky MS ČR³² dále vyplývá, že za r. 2010 bylo rozvedeno 29 730 manželství, z toho bylo 17 067 manželství s nezletilými dětmi. Pokud tedy budeme vycházet z britské studie, můžeme předpokládat, že i v ČR je situace podobná, kdy je DN skrytou příčinou až 1/3 rozvodů ročně³³. Můžeme tedy předpokládat, že i v ČR mohlo být DN příčinou rozvratu manželství až u 10 000 rozvedených manželství.

Náklady na jeden případ rozvodu odhadujeme podobně jako v kapitole o nákladech soudů v trestním řízení, a to na základě expertního posouzení a prostudování několika konkrétních případů, kde se jednalo o DN. Z tohoto expertního posouzení vyšlo 10 hodin práce soudce/-kyně, 2 hodiny práce vyššího soudního úředníka/-ice a 5 hodin práce administrativního pracovníka/-ice na jednom případě rozvodu. Do nákladů nezahrnujeme náklady na odborné posudky, protože jejich vyžádání je v případě rozvodů méně časté.

Pro stanovení nákladů na 1 hodinu práce na případě používáme částku odvozenou z měsíčního hrubého příjmu soudce/-kyně okresního soudu od 9. roku praxe, jak je stanoveno zákonem č. 236/1995 Sb. V r. 2010 byla jeho výše 64 900 Kč měsíčně.

Hodina práce odvozená z platu soudce/-kyně představuje v hrubé mzdě náklad 406 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 4060 Kč.

31 Infodata – statistika a výkaznictví, *Výkazy soudů a státních zastupitelství* – Statistický přehled soudních agend, první část, rok 2010 [online]. Ministerstvo spravedlnosti, 2010 [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html?sessionId=932fb79fa6e8806b321fe26dd35b>.

32 Infodata – statistika a výkaznictví, *Výkazy soudů a státních zastupitelství* – Statistický přehled soudních agend, první část, rok 2010 [online]. Ministerstvo spravedlnosti, 2010 [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html?sessionId=932fb79fa6e8806b321fe26dd35b>.

33 Walby, S. *The Cost of Domestic Violence* [online]. 2004 [cit. 15. 7. 2012]. Dostupné z: http://www.devon.gov.uk/cost_of_dv_report_sept04.pdf, s. 87.

Odměna za práci vyššího soudního úředníka/-ice činila v roce 2010 v hrubé hodinové mzdě 139 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 278 Kč.³⁴

Odměna za práci administrativního pracovníka/-ice činila v roce 2010 v hrubé hodinové mzdě 93 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 465 Kč.³⁵

Tabulka 22	
Odhadovaný počet rozvodů, kde je příčinou DN	10 000
Časová náročnost	10 h práce soudce/-kyně
Hrubá hodinová mzda soudce/-kyně	406 Kč
Časová náročnost	2 h práce vyššího soudního úředníka/-ice
Hrubá hodinová mzda vyššího soudního úředníka/-ice	139 Kč
Časová náročnost	5 h práce administrativního pracovníka/-ice
Hrubá hodinová mzda administrativního pracovníka/-ice	93 Kč
Celkové náklady	48 030 000 Kč

Odhadovaná částka za rozvody v důsledku DN je 48 030 000 Kč, po zaokrouhlení 48,0 milionu Kč.

Řízení o úpravě poměrů k nezletilým dětem

I kdyby dítě nebylo přímou obětí útoku násilného rodiče, je vždy obětí nepřímou, a přítomnost násilí v rodině může mít na jeho vývoj velmi nepříznivý dopad.³⁶ Vystavování dítěte násilí v rodině může mít velmi závažné následky – zejména v oblasti jeho vývoje (dítě zaostává za ostatními vrstevníky), emocionální (dítě nedokáže pochopit útoky jednoho rodiče vůči druhému a trpí pocity hněvu, smutku, studu a viny), sociální (snížená adaptabilita dítěte a sociální kompetence) a behaviorální (je zde vyšší riziko pozdějšího opakování naučeného násilného chování v dospělosti).³⁷ V praxi soudů u nás ale bohužel na tyto poznatky není brán zřetel. Naopak se setkáváme s pojmem tzv. syndromu zavrženého

34 Výsledky šetření za rok 2010, *Informační systém o průměrném výdělku* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí. [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/Archiv/2010.aspx>.

35 Výsledky šetření za rok 2010, *Informační systém o průměrném výdělku* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí. [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/Archiv/2010.aspx>.

36 Světová zdravotnická organizace přítomnost dětí při domácím násilí mezi rodiči považuje za psychické týrání. Její zprávy ukazují, že děti, které jsou svědky domácího násilí, trpí stejnými obtížemi jako ty, které jsou přímo týrány.

37 Čechová, J., Langhansová, H., Mrázková, Z., Oujezská, E. *Pomoc obětem domácího násilí. Příručka určená pomáhajícím profesím. I. díl*. Brno: Liga lidských práv, 2006, s. 13–14.

rodiče, kdy jeden rodič záměrně vstěpuje dítěti neoprávněný či přehnaný odpor a kritiku vůči druhému rodiči, a přispívá tím k odcizení mezi dítětem a takto stigmatizovaným rodičem. A poté se to v případech, kdy se dítě odmítá stykat s násilným rodičem, ze kterého má strach, vykládá tímto způsobem.³⁸ Odborníci se ale shodují, že se jedná o problematický termín, který je používán bez hlubší znalosti celé problematiky a bývá často zneužíván na úkor dětí, o kterých se rozhoduje.

Pokud v manželství jsou přítomni nezletilé děti, je vyřešení jejich výchovy a výživy podmínkou před rozvodem manželství. Jak už bylo uvedeno, z 29 730 rozvedených manželství v roce 2010 bylo 17 067 manželství s nezletilými dětmi. Za stejného předpokladu, který byl použit u rozvodu (že až u 1/3 rozvodů může být příčinou DN), odhadujeme 6000 řízení o výchově a výživě nezletilých dětí, kdy se mezi manželi DN vyskytlo. Vzhledem k tomu, jak je problematika dětí složitá a křehká, bývají v případě těchto řízení s prvem DN obvyklé znalecké posudky z oboru psychologie a psychiatrie, jejichž cena byla odhadnuta na 30 000 Kč na jeden případ, což je však finanční podhodnocení, neboť tyto posudky bývají často opakované.

Práce soudce/-kyně byla podobně jako u případů rozvodů expertně odhadnuta na 30 hodin na jednom opatrovnickém řízení, práce vyššího soudního úředníka/-ice na 5 hodin a práce administrativní ho pracovníka/-ice na 10 hodin.

Pro stanovení nákladů na 1 hodinu práce na případu používáme částku odvozenou z měsíčního hrubého příjmu soudce/-kyně okresního soudu od 9. roku praxe, jak je stanoveno zákonem č. 236/1995 Sb. V r. 2010 byla jeho výše 64 900 Kč měsíčně.

Hodina práce odvozená z platu soudce/-kyně představuje v hrubé mzdě náklad 406 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 12 180 Kč.

Odměna za práci vyššího soudního úředníka/-ice činila v roce 2010 v hrubé hodinové mzdě 139 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 695 Kč.³⁹

38 R. Gardner, psycholog, jenž jako první tento „syndrom“ v 80. letech minulého století popsal, sám uvádí, že syndrom zavrženého rodiče je použitelný jen tehdy, pokud rodič sám nedal důvod k tomu, co by u dítěte mohlo vyvolat oprávněnou nenávisť.

39 Výsledky šetření za rok 2010, *Informační systém o průměrném výdělku* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/Archiv/2010.aspx>.

Odměna za práci administrativního pracovníka/-ice činila v roce 2010 v hrubé hodinové mzdě 93 Kč. Odhad nákladů práce na jednom případě je tedy přibližně 930 Kč.⁴⁰

Odhadovaný počet řízení o úpravě poměrů k nezletilým dětem u rozvodů, kde je příčinou DN	
Časová náročnost	6 000
Hrubá hodinová mzda soudce/-kyně	30 h práce soudce/-kyně 406 Kč
Časová náročnost	5 h práce vyššího soudního úředníka/-ice 139 Kč
Hrubá hodinová mzda vyššího soudního úředníka/-ice	10 h práce administrativního pracovníka/-ice 93 Kč
Časová náročnost	30 000 Kč
Hrubá hodinová mzda administrativního pracovníka/-ice (náklady na 1 znalecký posudek)	262 830 000 Kč
Celkové náklady	

Celková odhadovaná částka ekonomických dopadů DN na vybrané náklady soudů v civilních řízeních je 310 860 000 Kč po zaokrouhlení 310,9 milionu Kč.

Poznámka k soudním řízením o vypořádání společného jmění manželů a k otázce bydlení

Náklady na soudní řízení, která se vedou po rozvodech, kde příčinou rozvratu manželství bylo DN, o vypořádání společného jmění, patří k nákladům, které jsme do studie nezahrnuli. Přesto by tvořily další nemalou částku, hlavně na straně obětí, jejichž exmanžel je majetkově velmi dobře zaopatřen. Majetková vyrovnání se tak mnohdy řeší mnoho let a oběť je pak přinucena např. i nadále žít s exmanželem v jednom domě nebo živořit v podnájmech nebo u známých či přátel, neboť nedosáhne na peněžní vyrovnání, na které má právní nárok.

Občanský zákoník ani jiný zákon nestanoví, že by se při vypořádání SJM mělo přihlížet k násilnému chování jednoho manžela vůči druhému. Přitom zohlednění prokázaného násilí v rodině tak, že by oběť měla lepší postavení při vypořádání SJM, by mělo za a) preventivní funkci (majetková ztráta pro pachatele násilného jednání) a za b) by bylo i v souladu s dobrými mravy.

Zohlednění násilného chování při vypořádání SJM i podílového spoluvlastnictví a také při řešení bytové otázky podle občanského zákoníku obsahoval

40 Výsledky šetření za rok 2010, *Informační systém o průměrném výdělku* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/Archiv/2010.aspx>.

původní návrh zákona č. 135/2006 Sb. Tato ustanovení byla bohužel však v průběhu projednávání vypuštěna. Všechny tyto původně navrhované změny mířily ke konečnému vyřešení majetkové a bytové situace obětí DN (vykázání je jen dočasné řešení), a to tak, že by byla oběť proti násilné osobě zvýhodněna. Za současné právní situace tomu tak bohužel není.

6.2.5 Přestupková řízení

Přestupkové řízení je speciálním správním řízením, které je upraveno speciálním zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „přestupkový zákon“). Dle § 52 přestupkového zákona jsou k projednávání přestupků příslušné obecní úřady nebo zvláštní orgány obcí a dále též jiné správní orgány, stanoví-li tak zvláštní zákon (celní úřady, finanční úřady atd.).

Přestupky, kterých se může dopustit pachatel DN, jsou především přestupky dle § 49 (přestupky proti občanskému soužití – např. nadávky, fyzické napadení, schválnosti) a § 50 (přestupky proti majetku).

Přestupky spáchané mezi blízkými osobami (což je u DN vždy) jsou tzv. návrhové přestupky, které lze projednávat jen na návrh postižené osoby (u DN – oběti DN). Jelikož se jedná o delikty s nižším stupněm nebezpečnosti pro společnost, jsou i sankce ukládané za přestupky pro pachatele méně závažné (napomenutí, pokuta).

Podle statistiky MS ČR⁴¹ bylo v r. 2010 vyřízeno dle § 49 odst. 1, písm. a), c) a e) přestupkového zákona 12 799 případů. Převážná většina oznámení o podezření ze spáchání přestupku (11 776) přichází od Policie ČR, pouze malá část od poškozených osob (833), jiných orgánů (322) a třetích osob (224).

Pro zahájení přestupkového řízení je nutné, aby návrh na zahájení řešení přestupku podala poškozená osoba, což je zejména v případě DN pro přímo ohrožené ženy velmi komplikovaná situace. Nutnost podání návrhu poškozenou osobou je hlavním důvodem, proč bylo v r. 2010 zahájeno pouze 1983 přestupkových řízení. Komplikované dokazování DN zase ilustruje vysoký počet

zastavených řízení. Přestupkové řízení bylo zastaveno v 904 případech, pravomocně bylo rozhodnuto o 950 přestupcích. Pro odhad nákladů přestupkového řízení dále pracujeme s počtem 1983 přestupkových řízení za r. 2010.

Odhad nákladů je založen na nákladech práce osob, které mají přestupkovou agendu na městských a obecních úřadech na starosti. Náklady práce byly stanoveny na základě expertního posouzení několika případů, kdy se jednalo o přestupky s výskytem DN. Na základě této analýzy bylo zjištěno, že průměrný počet hodin strávených na vyřešení jednoho přestupku dosahuje dohromady 7 hodin za všechny pracovníky (referenta projednávajícího přestupky a administrativní síly).

Pro stanovené výše průměrné mzdy jsme použili údaje z Informačního systému o průměrném výděлку. Administrativní pracovník/-ice orgánu státní správy dosahuje průměrného hrubého výděлку ve výši 140 Kč⁴² za hodinu.

Tabulka 24	
Časová náročnost	7 h práce administrativního pracovníka/-ice
Hrubá hodinová mzda administrativního pracovníka/-ice	140 Kč
Počet přestupkových řízení dle § 49, odst. 1, písm. a), c) a e) přestupkového zákona	1983
Celkové náklady	1 943 340 Kč

Celková odhadovaná částka ekonomických dopadů DN na vybrané náklady v oblasti přestupkového řízení je 1 943 756 Kč, po zaokrouhlení 1,9 milionu Kč.

41 Informace o plnění opatření pro zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí. *Ministerstvo vnitra ČR, č. j. MV-113229/OP-2010* [online]. [cit. 3. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-kriminalita-informace-o-plneni-opatreni-pro-zavedeni-interdisciplinarnich-tymu-spojucich-zdravotni-socialni-a-policejni-pomoc-pri-odhalovani-a-stihani-pripadu-domaciho-nasilii-za-rok-2010.aspx>.

42 Výsledky šetření za rok 2010, *Informační systém o průměrném výděлку* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 15. 5. 2012]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni-Archiv/2010.aspx>.

7. Práce a zaměstnání

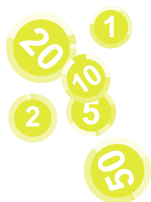
7.1 PODPORA V NEZAMĚSTNANOSTI

Jedním z dalších ekonomických dopadů DN jsou výdaje z veřejných prostředků na podporu v nezaměstnanosti, která vyplývá z těchto případů. V odhadu celého rozsahu nezaměstnanosti, kde je příčinou DN, vycházíme z dat průzkumu, který je součástí této studie. Z jeho výsledků vyplynulo, že 4 % žen starších 18 let ztratilo v důsledku DN práci.

Podle údajů Českého statistického úřadu byl v r. 2010 průměrný věk žen při odchodu do důchodu 60 let. V ČR bylo v r. 2010 podle ČSÚ celkem 1,8 milionu zaměstnaných žen⁴³. Toto číslo je zde používáno jako základ pro odhad počtu žen, které v důsledku DN ztratily práci. 11 % žen bylo v posledním roce obětí DN a u posledního případu tohoto násilí bylo v průzkumu uvedeno, že 4 % žen ztratily v jeho důsledku práci. Celkem je možné odhadovat, že v roce 2010 ztratilo práci v důsledku DN přibližně 8000 žen.

Pro odhad výše vyplacené podpory této skupině žen používáme údaje, které vycházejí ze statistik MPSV ČR o nezaměstnanosti v r. 2010. K odhadům byla využita data o nezaměstnanosti za celou ČR. Podle údajů MPSV byla v r. 2010 průměrná výše vyplacené podpory v nezaměstnanosti 7103 Kč.⁴⁴ Pro odhad délky vyplacení podpory v nezaměstnanosti jsme použili pravidlo, kdy je podpora v nezaměstnanosti vyplácena osobám do 50 let maximálně po dobu 5 měsíců.

Pro stanovení délky vyplacení podpory v nezaměstnanosti byly využity statistiky MPSV o počtu registrovaných uchazečů o práci v r. 2010, kteří jsou v evidenci v rozmezí do 6 měsíců (protože maximální délka vyplacení podpory je 5 měsíců). Z takto vymezeného počtu uchazečů vyplývá, že podíl uchazečů o práci v evidenci po dobu maximálně 3 měsíců dosahuje 65 % a podíl ucha-

43 Výsledky šetření za rok 2010, *Informační systém o průměrném výděлку* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 15.5.2012]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/Archiv/2010.aspx>.

44 Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2010 [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011. [cit. 11.6.2012]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/11538/rocenka_2010.pdf.

zečů od 3 do 6 měsíců dosahuje 35 %. Tímto byl rozdělen i odhadovaný počet 8000 žen, které ztratily v důsledku DN práci a získaly nárok na vyplacení podpory v nezaměstnanosti.

Odhad počtu nezaměstnaných žen v důsledku DN podle délky	Délka vyplácené průměrné podpory v nezaměstnanosti v roce 2010 ve výši 7103 Kč	Celkem vyplácená podpora v nezaměstnanosti
5200	3 měsíce	110 806 800
2800	5 měsíců	99 442 000
		210 248 800

Celková odhadovaná částka vyplácené podpory v nezaměstnanosti v důsledku DN je 210 248 800 Kč, po zaokrouhlení 210,2 milionu Kč.

7.2 NEMOCENSKÉ DÁVKY

Při odhadu nákladů, které vznikají v souvislosti s dočasnou ztrátou schopnosti vykonávat práci a se získáním nároku na čerpání dávek nemocenského, byla využita data z reprezentativního průzkumu, kde bylo zjištěno, že 6 % žen skončilo v důsledku posledního incidentu DN v dočasné pracovní neschopnosti.

Dávky nemocenského byly v r. 2010 vypláceny až od 15. dne nemoci (v prvních dnech se nemocenské nevyplácelo a do 15. dne byl zaměstnanec, kterému trval pracovní vztah zakládající účast na nemocenském pojištění, zabezpečen náhradou mzdy, kterou poskytuje zaměstnavatel, přičemž náhrada mzdy náleží za pracovní dny, a to při dočasné pracovní neschopnosti od 4. pracovního dne). Za základ pro odhad výše vyplácených dávek nemocenského jsou brány 2 % případů, kdy případ DN, skončil pracovní neschopností trvající minimálně jeden měsíc a více.

Pro odhad výše poskytnutých prostředků z nemocenského pojištění byla stanovena maximální délka trvání pracovní neschopnosti na 30 dní. Při výpočtu denní dávky byla využita data MPSV o průměrné hrubé mzdě, která v r. 2010 činila po zaokrouhlení 24 000 Kč.⁴⁵

Od uvedené průměrné hrubé mzdy byla odvozena výše denní dávky od 15. dne pracovní neschopnosti, která činila 426 Kč za každý kalendářní den.⁴⁶

45 Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2010 [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011. [cit. 11. 6. 2012]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/11538/rocenka_2010.pdf.

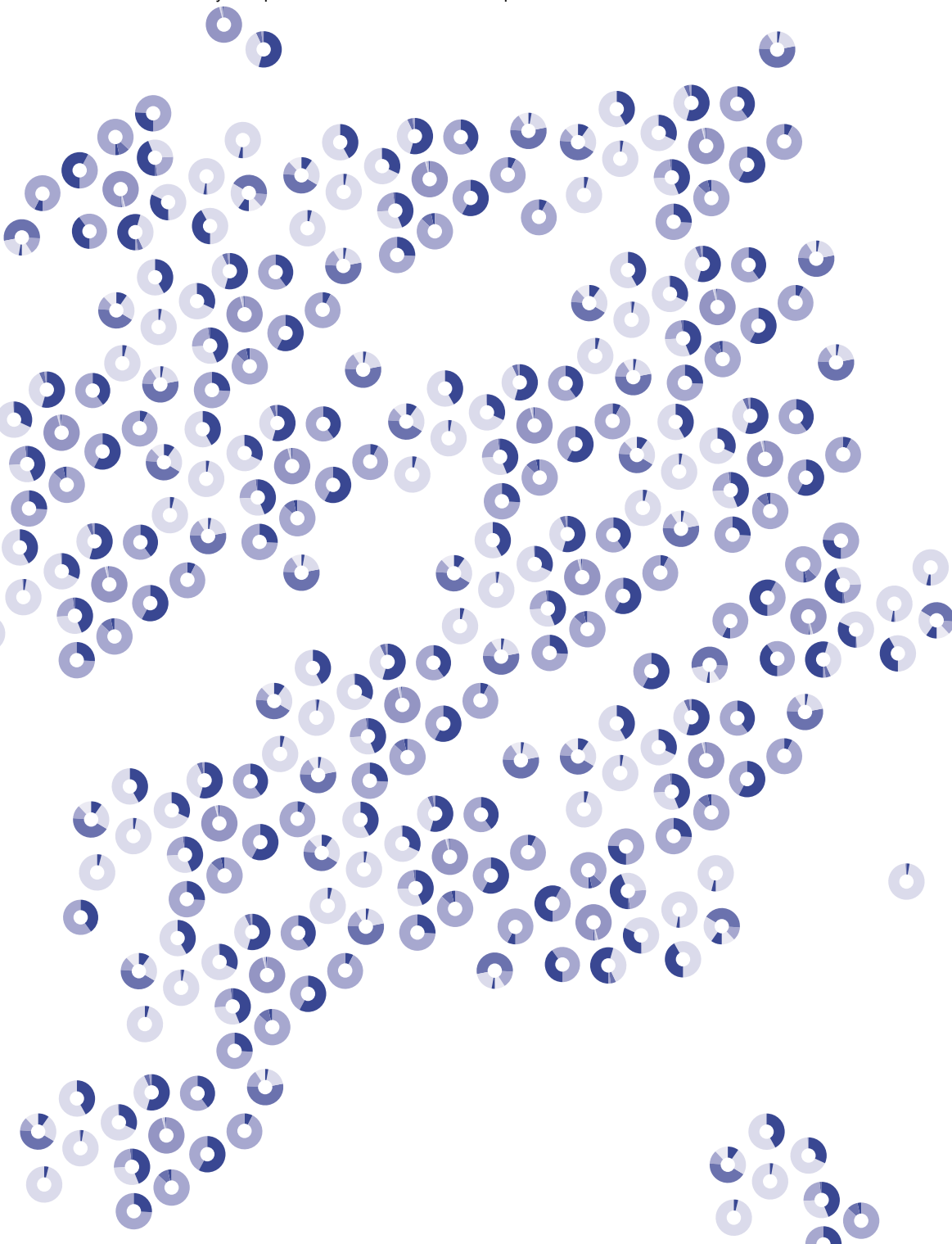
46 Výpočet nemocenského je prováděn v souladu se zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <http://www.vypocet.cz/nemocenska-2010>.

Odhad počtu žen, které v r. 2010 čerpaly dávky nemocenského, vychází z odhadu 1,8 milionu zaměstnaných žen. 11 % žen se stalo obětí DN v posledním roce a z nich v důsledku DN skončilo 2 % v pracovní neschopnosti, která trvala měsíc a více. Odhad ukazuje, že v r. 2010 to bylo přibližně 4000 žen, které čerpaly dávky nemocenského. Délka vyplacení dávek nemocenského byla pro potřeby odhadu stanovena arbitrárně na dobu 15 dní, a to od 15. do 30. kalendářního dne.

Počet zaměstnaných žen v roce 2010	1 800 000
11 % se stalo obětí domácího násilí v posledním roce	198 000
2 % obětí bylo v pracovní neschopnosti měsíc a více	4 000
Počet dní vypláceného nemocenského	15
Denní dávka za každý kalendářní den	426 Kč
Odhad výše vyplácených dávek nemocenského	25 560 000 Kč

Celkové náklady ekonomických dopadů DN na vybrané náklady vzniklé v systému nemocenského pojištění za vyplacené dávky nemocenského činí 25 560 000 Kč, po zaokrouhlení 25,6 milionu Kč.

8. Zdravotnictví

Z hlediska odhadu nákladů, které vznikají v systému poskytování zdravotní péče, je situace komplikovanější. Oběti DN se ze strachu i ze studu obávají udat partnera jako původce jejich zranění nebo lékaře raději vůbec nenavštíví, takže skutečné náklady na zdravotnictví můžeme jen odhadovat. Zdravotní následky DN se navíc projevují i dlouho po ukončení násilného jednání a často končí chronickými poruchami, jako je posttraumatická stresová porucha, deprese, úzkosti, závislost na alkoholu, gynekologické problémy, nejrůznější trávicí obtíže, poruchy příjmu potravy, poruchy imunity, nespavost. V naší studii jsme tedy vycházeli z údaje, že ve věku od 18–65 bylo v ČR v r. 2010 celkem 3,6 milionu žen. Stejně jako v předchozích kapitolách vycházíme z 11% podílu žen, které zažily DN v posledním roce, a při odhadu počtu zranění vycházíme z podílu zranění, která potvrdily respondentky jako důsledek posledního incidentu. Při posledním incidentu DN bylo uvedeno, že některá ze zranění nebo fyzické újmy utrpělo 58 % žen. Základ pro výpočet nákladů DN tvoří 230 000 žen, které byly v posledním roce oběťmi DN a zároveň utrpěly minimálně jeden druh fyzického zranění nebo psychickou újmu, která si mohla vyžadovat odbornou lékařskou, psychiatrickou nebo psychologickou pomoc.

Z průzkumu bylo zjištěno, že pouze 32 % ze zraněných žen vyhledá lékařskou pomoc, a pokud jde o psychické následky posledního případu DN, hovoří o nich s psychologem nebo psychiatrem 8 % žen. Pro případy DN je typické, že je zde část žen, která by si mohla nechat zranění ošetřit, lékařskou pomoc však nakonec nevyhledá. Proto u typu zranění, jež svou povahou nemusejí vyžadovat nezbytně lékařskou pomoc, započítáváme pouze 32 % případů z celkového odhadovaného počtu. U případů, kde se jedná o následky DN psychického charakteru, započítáváme pouze 8 % z celkového počtu případů. Abychom zohlednili závažnost jednotlivých typů zranění a přiřadili k nim adekvátní náklady, rozdělujeme celkový počet zranění na taková, která mohla být ošetřena jen ambulantně, a na zranění, jež pravděpodobně vyžadovala ošetření s hospitalizací. Tyto případy rozdělujeme na 3 % ošetřených s hospitalizací a 97 % ošetřených ambulantně.

Při rozdělení vycházíme z průzkumu, ve kterém bylo zjištěno, že 3 % žen bylo v důsledku DN hospitalizováno. Náklady jednotlivých případů byly stanoveny na základě expertního odhadu minimálního rozsahu péče k jednotlivému druhu zranění, a z toho plynoucí ceny. Cena byla odhadnuta podle bodového ohodnocení výkonů používaného v systému zdravotnictví.

Tabulka 27
Náklady ve zdravotnictví

Druh zranění	Odhad počtu zranění/újm	Odhad počtu ošetřených zranění/újm	Odhad minimálních nákladů ambulanci/ ošetření	Odhad minimálních nákladů lůžkově ošetřeného případu	Odhad minimálních nákladů za ambulanci ošetřené případy	Odhad minimálních nákladů za lůžkově ošetřené případy
Zranění vzniklá dušením nebo škracením	13 000	4000	250 Kč	3 000 Kč	970 000 Kč	360 000 Kč
Bodná nebo řezná zranění nožem nebo jiným předmětem	4 000	4 000	700 Kč	22 000 Kč	2 716 000 Kč	2 640 000 Kč
Zranění v důsledku znásilnění, gynekologická vnitřní poranění	5 000	5 000	1 300 Kč	22 000 Kč	6 305 000 Kč	3 300 000 Kč
Zlomené kosti	5 000	5 000	1 200 Kč	28 000 Kč	5 820 000 Kč	4 200 000 Kč
Vyražené zuby	4 000	4 000	300 Kč	-	1 200 000 Kč	-
Otřes mozku	9 000	9 000	-	12 000 Kč	-	108 000 000 Kč
Poranění páteře	4 000	4 000	-	90 000 Kč	-	360 000 000 Kč
Rozsáhlé modřiny nebo mírně krvácející zranění (jako důsledek kopání, kousání, údery pěstí, hození předmětu)	34 000	11 000	700 Kč	-	7 700 000 Kč	-
Popáleniny, opaření	2 000	1 000	700 Kč	100 000 Kč	679 000 Kč	3 000 000 Kč
Škrabance, menší modřiny (jako důsledek strkání, fackování, tahání za vlasy, smýkání, znehybňování, zatlačování)	78 000	-	-	-	-	-
Psychické újmy, emocionální obtíže, poruchy spánku, noční můry, deprese, ztráta sebe-důvěry, ztráta důvěry lidem, omezení kontaktu s okolím	167 000	13 000	3 000 Kč	-	39 000 000 Kč	-
Celkem					64 390 000 Kč	481 500 000 Kč

Celkové náklady na zdravotní péči jsou odhadovány na 545,9 milionu Kč.

Celkové náklady ekonomických dopadů DN vzniklých v systému zdravotnictví činí 545 890 000 Kč, po zaokrouhlení 545,9 milionu Kč.

8.1 EMOCIONÁLNÍ ÚJMA

Na otázku, co stojí lidské emoce, lze jen těžko uvádět finanční částky. Předložená studie si tuto cenu dovoluje vydefinovat kromě jiného i jako dvě specifické, neměnné konstanty s písmeny N – Nevratnost a Nenapravitelnost. Všechny prožité a zoufalé emoce jsou při jakékoli formě násilí naprosto nevratné. Tento fakt je možné považovat i za regulérně platný axiom. Útrapy z týrání, které vždy přinášejí fyzickou či psychickou bolest, citová utrpení, deprivaci, traumatické poruchy a mnohé další, se už nikdy v životě nedají vrátit ani zcela vymazat. Je nutné si uvědomit, že citové vjemy obětí DN jsou pocitově většinou nesdělitelnými prožitky, se kterými každá zůstane sama až do konce svého života. Nelze je podceňovat, protože často znamenají predispozici nebo urychlení vážných, někdy i neléčitelných nemocí. Emoce, které se prvotně projevují v mentální podobě, následně pokračují k psychosomatickým a somatickým poruchám. Mezi nejčastější patří cévní, kardiovaskulární, metabolická či jiná závažná onemocnění.

Smutná realita nenapravitelnosti se zcela naplno promítá do celé společnosti. Zdravotní statusy obětí, a to zejména z psychického hlediska, není možné sto procentně zpátky napravit do původního stavu, ve kterém ještě zážitky z násilí či týrání neexistovaly. Obětem pokaždé zůstávají různé hluboké rány na duši, jež jsou neoddiskutovatelně imanentní. Ačkoli navenek vypadají zahojeně, neviditelně, uvnitř psychického zdraví jde o citelné a nenapravitelné jizvy. I to je cena negativních emocí. Odrážejí se však nadále u dalších generací, jako nekonečný bludný kruh, neboť u DN je četná přítomnost dětí.

I děti se bohužel musejí potýkat s těmito emocemi, buď v přímé účasti incidentu, nebo za pokojovou zdí, přes kterou je všechno stejně zřetelné: *Dítě pak nese svůj díl utrpení, a jestliže nenajde řešení samo v sobě, bude v budoucnu jednat obdobně. Tak dochází k přesunu nenávisti a destrukce. Agresor nemůže svou morbidnost ovládnout a nenávisť se přenáší z nenáviděného partnera i na děti, ze kterých se tak stává terč ke zničení.* (Hirigoyen in Sochůrek 2009, s. 136.).

Kromě vážných následků násilného jednání modelovaného rodičem dochází u dětí z těchto rodin k celé škále psychických poruch, závislostem, disociálním

projevům a stále více chybějící empatii, včetně poznamenaného vývoje, který je nevhodnými jevy ovlivněn. Na každého dětského svědka DN má tato zkušenost vážný dopad. Přidáme-li hereditární čili dědičnou zátěž a viditelný vzorec chování, vzniká neustálý generační koloběh, který může mít pokračující tendence k dalšímu násilí vůči druhému.

Vycházíme-li z výše uvedených dvou konstant, musíme počítat, že pro svou neměnnost znamenají nezanedbatelné i nenahraditelné dopady. Nelze je také exaktně vyčíslit, stejně jako není možné finančně definovat cenu zdraví.

Z dotazníkového šetření, které je součástí studie, vyplývá, že finanční konsekvence za emoce dotázané ženy vyčíslily částkou 19 miliard 250 milionů korun. Tuto sumu je však třeba vnímat jen ve spodní hranici a opět pouze jako přibližnou. Zejména i proto, že v momentě dotazu nejsou ještě jakkoli čitelné jiné a většinou kontinuální zdravotní důsledky, které u obětí vzniknou třeba až za několik let.

9. Závěr

Realistický obraz o závažnosti a dopadech domácího násilí na společnost a veřejné rozpočty je získán, jakmile identifikujeme náklady, u nichž je domácí násilí skrytou příčinou a jejich řešení je spojeno s vysokými náklady.

Na základě odhadů ekonomických dopadů domácího násilí v ČR v roce 2010 můžeme konstatovat, že největší část nákladů leží v oblasti zdravotnictví a v oblasti civilních soudních řízení.

Významné částky spojované s domácím násilím jsou zaznamenány také v oblasti poskytování dotací na sociální služby a vyplácené podpory v nezaměstnanosti.

Pro výše uvedené oblasti je společné, že zde neexistují oficiální statistiky a způsoby klasifikace případů, které by pomáhaly odhalovat skryté případy domácího násilí, a zpřesňovaly tak odhady nákladů domácího násilí v těchto oblastech.

Domácí násilí může být snadno a neprávem považováno za méně významný společenský problém, když bychom vycházely pouze ze započítání nákladů, které jsou zaznamenány a sledovány v oficiálních statistikách policie, státních zastupitelství, soudů – v trestně právních řízeních a při přestupkovém řízení. Náklady v těchto oblastech nejsou zanedbatelné, ale ukazují pouze malou část nejzávažnějších případů domácího násilí, které se ve společnosti vyskytuje.

Úplnou představu o významnosti a dopadu domácího násilí na společnost je možné získat, pokud do nákladů zahrneme i lidské a emocionální náklady, které jsou finančním vyjádřením strádání a utrpení prožívaného oběťmi domácího násilí.

Proto doporučujeme vypracování a zavedení způsobu jednotného sledování výskytu domácího násilí a odhadování ekonomických dopadů celého spektra kriminálního nebo společensky nežádoucího jednání, které domácí násilí přináší. Na základě takových výsledků bude možné stanovovat priority a plánovat konkrétní akce pro zlepšení situace a vyhodnocovat jejich efektivitu.

Vzorem řešení může být systém využívaný ve Velké Británii, který mimo jiné ukazuje vývoj ekonomických dopadů v oblasti domácího násilí mezi lety 2001 a 2008⁴⁷.

Změny (celkový pokles) v odhadu ekonomických dopadů domácího násilí ve Velké Británii souvisejí s poklesem výskytu domácího násilí, větším využíváním veřejných služeb osobami ohroženými domácím násilím v důsledku jejich rozvoje, inflace a růstu HDP.

Snížení výskytu domácího násilí ve Velké Británii (o 53 %, zatímco celková násilná kriminalita poklesla pouze o 23 %) bylo dosaženo částečně díky změně mediálního obrazu, rozvoji a přizpůsobení veřejných služeb, častějšímu dotazování na příčiny vzniku ošetřovaných zranění, vzniku specializovaných zdravotnických center zaměřených na sexuální násilí.

V důsledku toho neklesají, ale naopak rostou náklady na poskytování těchto veřejných služeb, ale naopak klesají dopady na ekonomiku vlivem omezené ekonomické aktivity obětí a dopady na celou společnost vyjadřované emocionálními a lidskými náklady domácího násilí.

Proto je možné investice do veřejných služeb zaměřených na snižování výskytu domácího násilí považovat za efektivní.

Doporučujeme investovat do zlepšování a přizpůsobování veřejných služeb, do prevence a změny mediálního obrazu, protože, jak ukazuje příklad Velké Británie, již v krátkém horizontu několika let je možné vidět pozitivní výsledky těchto aktivit.

Summary

Objectives and benefits of the study

The study is the first survey of this kind in the Czech Republic. The study provides an estimates of the economic impacts of domestic violence and gives the opportunity to see this problem and its devastating consequences in other than in so far known perspective. The study is based on the fact that people at risk of domestic violence are overwhelmingly women and therefore it defines domestic violence as violence against women.

This study is also an important contribution to the implementation of National Action Plan for the Prevention of Domestic Violence for the years 2010–2014, where the analyzes and studies are one of the priorities in the area of domestic violence in the Czech Republic. National Action Plan for the Prevention of Domestic Violence is one step to systematic solution of this problem. The National Action Plan for the Prevention of Domestic Violence, prepared by the Committee for the Prevention of Domestic Violence and approved by the Government of the Czech Republic, points out that the absence of conceptual solution of domestic violence has negative economic impacts on society, which are reflected primarily in the increased costs on health, social, justice system or work force.

The study defines the economic impacts of domestic violence as the costs incurred on the part of public administration office and public budgets. The estimates are based on the remuneration for the work of the staff of the institutions (police, judiciary, municipal authorities), on the amount of financial aid (unemployment benefit, sick benefit), on the amount of subsidies for non-profit organizations working with domestic violence and providing social services and on the cost of public health insurance system. The costs do not cover the funds necessary to ensure normal operation of institutions (energy costs, telephones, offices and other common costs).

Estimates of economic impacts also do not include costs that arise on the part of persons at risk of domestic violence, they do not include losses resulting from

⁴⁷ Walby, S. *The Cost of Domestic Violence: Up-date 2009* [online]. Gender Research, Lancaster University, [cit. 16. 7. 2012]. Dostupné z: http://www.lancs.ac.uk/fass/doc_library/sociology/Cost_of_domestic_violence_update.doc.

the restrictions of economic activities and they do not include costs incurred on the part of employers.

For these reasons must be presented estimates considered rather conservative and on the lower limit of the real economic impacts of domestic violence.

The estimated costs are based primarily on publicly available data for 2010 describing a situation which corresponds to the situation in 2010.

Pointing out the costs related to domestic violence, the study contributes to understanding of the importance of activities focused on prevention of domestic violence to society. From this point of view the preparation of measures, strategies and politics is supported on the base of relevant information.

The survey on occurrence and impacts of domestic violence

In order to calculate the costs it was necessary to obtain relevant and new data which would make possible to define the rate of occurrence of domestic violence and its consequences. The survey for the study was worked out on representative sample of 3,000 women from the Czech Republic at the age of 18–65 years. Among the other data it was found out that 40% of the women were during their lives endangered by domestic violence and 11% of women were at risk of domestic violence in the last year.

Only 34% of women believe that sufficient assistance to women threatened by domestic violence is provided in the Czech Republic and only 22% of women agree with the fact that prevention of domestic violence is provided adequately in the Czech Republic.

THE MAIN FINDINGS

The amount of the economic impact of domestic violence

The total amount of the economic impact of domestic violence in the Czech Republic was estimated at 1.328,2 million CZK in 2010. This amount includes the cost of police, justice, hearing of infraction, subsidies to non-profit organizations (NGO) focusing on assistance to persons affected by domestic violence, unemployment benefits, sick benefit and the cost of providing health care.

The costs are divided between different areas in the following proportions:

Police: Police costs have been estimated at 32.3 million CZK per year and result from cases related to criminal act „Abuse of a person in a common dwelling” (§ 199, § 215a) and include the expulsion of violent persons from dwellings.

Justice: Costs related to the activities of the judiciary (courts and prosecutor offices) have been estimated at 321.9 million CZK per year and they have been derived from the costs of criminal and civil proceedings. The proceedings are criminal cases against persons charged of criminal act „Abuse of a person in a common dwelling“ and the costs include activities of the prosecution and the courts. Civil proceedings include the costs related to guardianship proceedings, divorces and preliminary measures serving to protect people at risk of domestic violence from a violent person.

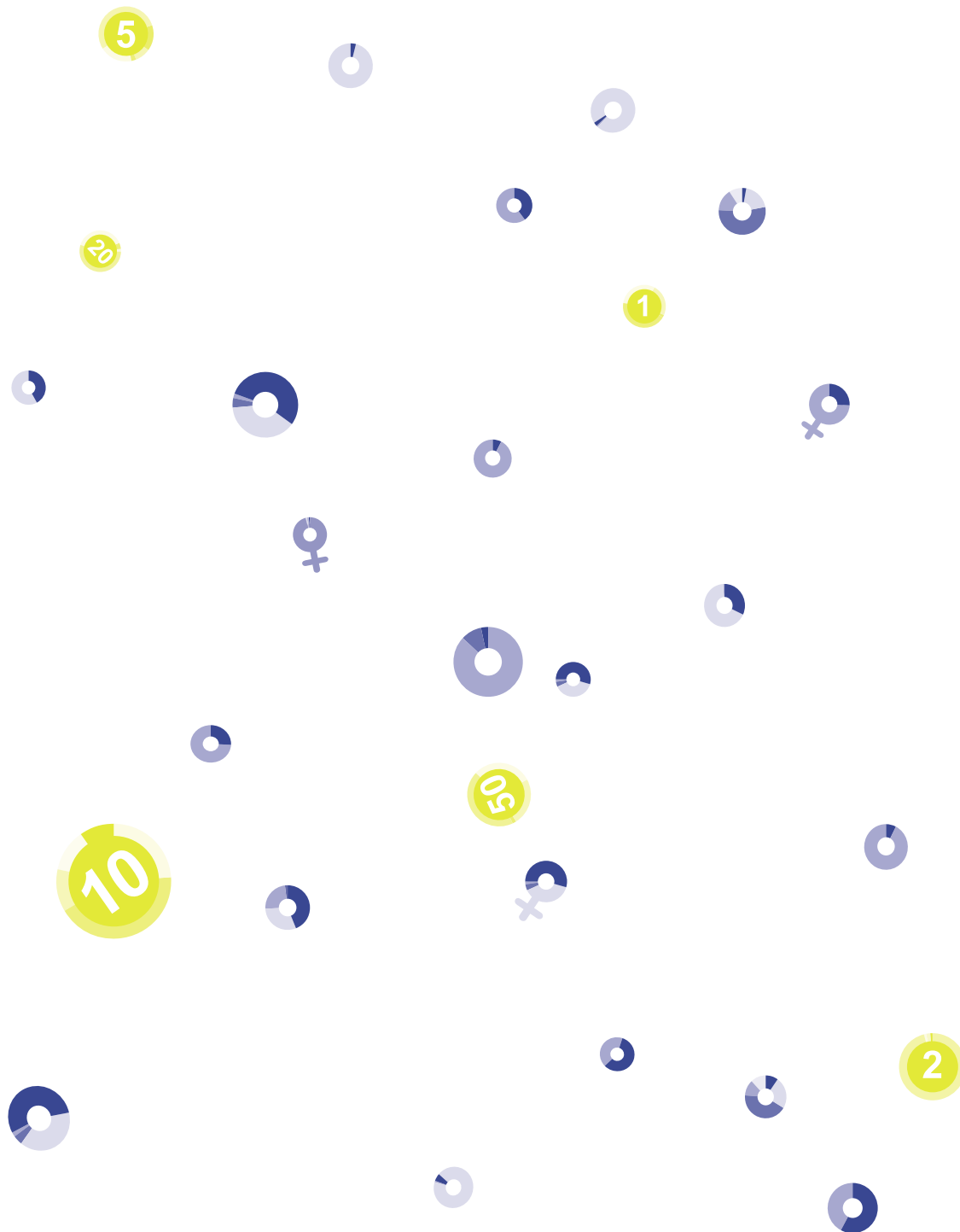
Hearing of infraction: Costs of hearing of infraction have been estimated at 1.9 million CZK. Hearings of infraction take place before the city commissioners or municipal authorities.

Non-profit/non-governmental organizations subsidies: The total amount of subsidies has been estimated at 190.4 million CZK per year and it includes contributions to the activities from the Ministry of Labor and Social Affairs and the European Union’s Structural Funds.

Unemployment benefits: Costs of unemployment benefits paid out have been estimated at 210.2 million CZK per year.

Sick benefit: Costs of sick benefit paid out have been estimated at 25.6 million CZK per year.

Health care: The costs of providing health care have been estimated at 545.9 million CZK per year. The costs include both outpatient and inpatient treatment of injuries, including psychological help.

Additional item are human and emotional costs of domestic violence: Women at risk of domestic violence experience hardship, pain and suffering, which is not included in the cost of services and institutions. The estimated amount is based on their indicated adequate financial compensation for the hardship they have suffered, and amounts to 19 250.0 million CZK per year.

After inclusion of all these costs on the public budgets and emotional costs, the total amount of the impact of domestic violence is 20 578.2 million CZK per year.

Sources and methodology

Data were obtained from official statistics of the Police Presidium, Ministry of Interior and Ministry of Justice and they determine the number of cases of domestic violence cases handled in 2010 by various institutions. Information about wages, paid social benefits and subsidies for NGOs and social services organizations was obtained from public sources of Ministry of Labor and Social Affairs. The amount of subsidy used to help women at risk of domestic violence has been estimated by combining information on the amount of obtained subsidy and the results of surveys among social services providers. The basis for the estimate of the time required to resolve individual cases in the police, the judiciary and in the hearing of infraction were collected by consulting seven specific cases in this area by judges, police officers or experts' offenses.

The number of women at risk of domestic violence and consequences of domestic violence (health, job loss, inability to work) is based on a representative sample survey of 3,000 women (18–65 years), which was included in this study. The costs of providing health care have been estimated by expert from Ministry of Health on the base of describing each injury mentioned in the survey by respondents.

Literatura

- Voňková, J., Huňková, M. a kol., 2004. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přepracované vyd. Praha: ProFem: ISBN 978-80-903626-7-3, s. 15.
- Vargová, B., Vavroňová, M., 2008. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci*. Praha: ROSA, s. 5.
- Sochůrek, J., 2009. *Úvod do sociální patologie*. 1. vyd. Liberec: TUL. ISBN 978-80-7372-448-1, s. 136.
- HIRIGOYEN, M. F., 2002. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. 1. vyd. Praha: Academia. ISBN 80-200-994-9, s. 44.
- Čechová, J., Langhansová, H., Mrázková, Z., Oujezská, E., 2006. *Pomoc obětem domácího násilí. Příručka určená pomáhajícím profesím. I. díl*. Brno: Liga lidských práv, s. 13–14.
- Pikálková, S., 2004. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách – ČR/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. 1. Vyd. Sociologický ústav Akademie věd České republiky, Praha: ISBN 80-7330-054-0.
- Waters, H., 2004. *The economic dimensions of interpersonal violence*. [online]. WHO: ISBN 92-4-159160-9.
- Haller, B., Dawid, E., Biff, G., 2006. *Kosten häuslicher Gewalt in Österreich*. [online]. Wien.
- Walby, S., 2004. *The Cost of Domestic Violence*, [online] Gender Research, Lancaster University.
- Walby, S., 2009. *The Cost of Domestic Violence: Up-date 2009* [online] Gender Research, Lancaster University.

Odkazy

- http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/victims/recR_85_4e.pdf
- <http://www.koordona.cz>
- <http://whqlibdoc.who.int/publications/2004/9241591609.pdf>
- <http://www.ikf.ac.at/pdf/kosten.pdf>
- http://www.devon.gov.uk/cost_of_dv_report_sept04.pdf
- http://www.esds.ac.uk/findingData/snDescription.asp_sn-6627
- http://www.lancs.ac.uk/fass/doc_library/sociology/Cost_of_domestic_violence_update.doc
- <http://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/Archiv/2010.aspx>
- <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-kriminalita-informace-o-plneni-opatreni-pro-zavedeni-interdisciplinarnich-tymu-spojujicich-zdravotni-socialni-a-policejni-pomoc-pri-odhalovani-a-stihani-pripadu-domaciho-nasilii-za-rok-2010.aspx>
- <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-kriminalita-informace-o-plneni-opatreni-pro-zavedeni-interdisciplinarnich-tymu-spojujicich-zdravotni-socialni-a-policejni-pomoc-pri-odhalovani-a-stihani-pripadu-domaciho-nasilii-za-rok-2010.aspx>
- <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-kriminalita-informace-o-plneni-opatreni-pro-zavedeni-interdisciplinarnich-tymu-spojujicich-zdravotni-socialni-a-policejni-pomoc-pri-odhalovani-a-stihani-pripadu-domaciho-nasilii-za-rok-2010.aspx>
- <http://cslav.justice.cz/InfoData/vykazy-soudu-a-statnich-zastupitelstvi.html>
- <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html?jsessionid=932fb79fa6e8806b321fe26dd35b>
- http://www.mpsv.cz/files/clanky/11538/rocenka_2010.pdf
- <http://www.vypocet.cz/nemocenska-2010>

EKONOMICKÉ DOPADY DOMÁCÍHO NÁSILÍ V ČR

© 2012, proFem, o. p. s.

autor: Mgr. Kamil Kunc

kolektiv: Jitka Poláková, Bc. Soňa Hradecká, Eva Hurychová, Mgr. Adriena Budinová,

Mgr. Marie Klusáčková

redakce: Jitka Poláková, Bc. Soňa Hradecká

Písmem Lido Františka Štorma vysázela a graficky upravila Ilona Staňková

V nákladu 500 kusů vytiskla Tiskárna Prima, spol. s r.o., Březohorská 253, 261 01

Příbram VII

ISBN: 978-80-904564-1-9

proFem, o. p. s.

Plzeňská 66, 150 00 Praha 5

tel.: 224 910 744

e-mail: info@profem.cz

www.profem.cz

Mgr. Kamil Kunc

V roce 2000 ukončil studium na Fakultě sociálních věd univerzity Karlovy v oboru politicko-ekonomická sociologie. Od ukončení studia až do současnosti pracuje v oboru průzkumu trhu. Věnuje se marketingovým průzkumům a výzkumům veřejného mínění pro komerční firmy, veřejnou správu i neziskový sektor. V současné době pracuje ve výzkumné agentuře NMS Market Research a s organizací proFem spolupracuje na průzkumech o domácím násilí.

50

2

„Jedinečná studie, první v České republice, která otevírá problematiku domácího násilí z nové perspektivy a dokládá, o jak vážný společenský problém se jedná. Zcela nový pohled na domácí násilí ukazuje, jak velkou zátěží může být nedostatečně řešená problematika domácího násilí pro ekonomiku státu. Tento unikátní materiál rovněž nabízí řešení a opatření, jak situaci řešit v budoucnu. Děkuji autorskému týmu a organizaci proFem za tuto studii.“

Michaela Jílková, moderátorka

„Zajímavý materiál. Dopad domácího násilí na ekonomiku státu je evidentní. Svým způsobem alarmující čtení. Myslím, že tato studie by měla být signálem pro média věnovat více pozornosti sociálním tématům a pokusit se tím iniciovat změny. A to v podstatě v přístupech celé společnosti.“

Daniel Hort, New business developer, vydavatelství Economia

„Problematice domácího násilí se věnujeme od roku 2009 a neustále hledáme nové cesty, jak proti němu bojovat a zlepšovat postavení žen ve společnosti. Jakmile se objevila nabídka na financování této analýzy, ani na chvíli jsme neváhali a projekt finančně podpořili. Vzhledem k tomu, že domácí násilí je přehlížený problém, uvítali jsme možnost získat nekompromisní data, kterými lze argumentovat u politických představitelů a které můžeme využít v rámci naší kampaně zaměřené na prevenci násilí páchaného na ženách. Upřímně doufáme, že nám analýza pomůže vytvořit svět, ve kterém se každá žena bude moci cítit sebevědomá a sebejistá.“

Alena Pytlíčková, manažerka Avon Cosmetics

